

TYÖVÄENARKISTO

SUOMEN

SOSIALIDEMOKRAATTISEN

PUOLUEEN

PUOLUENEUVOSTON PÖYTÄKIRJAT
1972 —

RULLA 454

KUVANNUT

MONIKKO OY

1994

ALKU

PÖYTÄKIRJA Suomen Sosialidemokraattinen
Puolue ry:n puolueeneuvoston kokouksesta, joka
pidettiin Helsingin Työväentalon juhlasalissa
keskiviikkona helmikuun 16 p:nä 1972 alkaen
kello 10.00.

Kokouksessa toimivat puheenjohtajina puolueeneuvoston puheenjohtaja Kaarlo Pitsinki ja kokouksen valitsemana Sven-Erik Järvinen sekä sihteereinä Yrjö J. Virtanen ja Matti Mansikka.

Kokouksen avaus

Puolueeneuvoston puheenjohtaja Kaarlo P i t s i n k i avasi kokouksen toivottaen neuvoston jäsenet sekä kokouksen seuraajat tervetulleiksi.

Nimenhuuto

Yrjö J. Virtasen toimittamassa nimenhuudossa todettiin läsnäoleviksi seuraavat (liite n:o 1).

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

P u h e e n j o h t a j a : On todettava kokouksen laillisuus. Annan puheenvuoron sihteerille.

V i r t a n e n : Puolueen sääntöjen 23 §:n 3 mom. kuuluu seuraavasti: Puolueeneuvoston ylimääräinen kokous on pidettävä, jos vähintään 1/3 puolueeneuvoston varsinaisista jäsenistä sitä erityisesti ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii tai jos puolue toimikunta katsoo sen tarpeelliseksi. Sekä saman pykälän 4 mom.: Puolueeneuvoston kokouksen kutsuu koolle puolue toimikunta. Kokouskutsu lähetetään piirijärjestöille kirjallisena. Puolue toimikunta on lähettänyt seuraavan kutsun (liite n:o 2).

P u h e e n j o h t a j a : Kokouksen koollekutsumistapaa ja laillisuutta vastaan ei liene muistuttamista. Kokous todetaan lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Kokouksen järjestäytyminen

P u h e e n j o h t a j a : Seuraa tämän kokouksen järjestäytyminen. Varapuheenjohtaja toveri Koikkalainen ei sairauden vuoksi ole voinut tähän kokoukseen saapua. Siitä syystä minä ehdotan, että tämä kokous valitsee itsellensä toisen puheenjohtajan. Voidaanko tämä hyväksyä?

Hyväksyttiin valittavaksi Koikkalaisen tilalle toinen varapuheenjohtaja.

Käytettiin seuraavat puheenvuorot varapuheenjohtajakysymyksestä:

T u o m i : Puheenjohtaja, ehdotan Sven Erik Järvistä Uudenmaan piiristä.

A a l t o : Toveri puheenjohtaja, pyydän kannattaa Tuomen tekemää ehdotusta.

Keskustelu päättyi.

P u h e e n j o h t a j a : On ehdotettu Järvinen, Sven Erik, Uudenmaan piiristä ja kannatettu. Onko muita ehdotuksia.

Lisäehdotuksia ei tehty.

P u h e e n j o h t a j a : Sven Erik Järvinen valitaan yksimielisesti kokouksen varapuheenjohtajaksi.

Puhetta tässä puolueneuvoston kokouksessa johtivat näin ollen Kaarlo Pitsinki ja Sven Erik Järvinen.

Sihteerien valinta

P u h e e n j o h t a j a : Valitaan sihteerit. Onko kaksi hyvä?

Keskustelua ei syntynyt.

P u h e e n j o h t a j a : Kaksi.

Hyväksyttiin valittavaksi kaksi sihteeriä.

P u h e e n j o h t a j a : Puoluetoimikunta ehdottaa sihteereiksi: Yrjö Virtanen ja Matti Mansikka. Onko hyvä näin?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

P u h e e n j o h t a j a : Valittu.

Sihteereiksi olivat tulleet valituiksi Yrjö J. Virtanen ja Matti Mansikka.

Pöytäkirjan tarkistajien valinta

P u h e e n j o h t a j a : Jaetussa monisteessa on puoluetoimikunnan esitys: Veikko Aalto ja Sven Erik Järvinen. Koska Järvinen valittiin kokouksen puheenjohtajaksi, ei hän ainakaan tässä tule kysymykseen. Kävisikö niin, että pöytäkirjan tarkistavat Veikko Aalto ja Lauri Palonen Uudenmaan piiristä.

Puheenvuoroja ei pyydetty.

P u h e e n j o h t a j a : Hyväksytään.

Pöytäkirjan tarkistajiksi olivat tulleet valituiksi Veikko Aalto ja Lauri Palonen Uudenmaan piiristä.

Käntenlaskijain valinta

P u h e e n j o h t a j a : Puoluetoimikunnan esitys: Heikki Helminen, Kymen piiri, Artturi Okkonen, Kajaanin piiri ja Veikko Isakainen, Joensuu. Riittääkö kolme?

Puheenvuoroja ei pyydetty.

P u h e e n j o h t a j a : Kolme riittää. Tyydyttääkö puoluetoimikunnan esitys?

Keskustelua ei syntynyt.

P u h e e n j o h t a j a : Valitaan Helminen, Okkonen ja Isakainen.

Ääntenlaskijoiksi olivat tulleet valituiksi Heikki Helminen, Artturi Okkonen ja Veikko Issakainen.

Menettelytapavaliokunnan jäsenten valinta

P u h e e n j o h t a j a : Menettelytapavaliokunta. Puolue-toimikunnan esitys on 8-jäseninen menettelytapavaliokunta. Onko tämä määrä oikea?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

P u h e e n j o h t a j a : Kahdeksan.

Hyväksyttiin lukumäärä.

P u h e e n j o h t a j a : Puolue-toimikunnan esitys on monisteessa. Se on Veikko Heiskanen puheenjohtajaksi Keski-Suomen piiristä ja Väinö Aalto Oulun piiristä, mutta Aalto ei ole paikalla. Oulun piirin taholta puolestaan on tullut esitys, että hänen tilalleen voitaisiin Oulusta valita Alpo Henriksson. Tämä on siis Oulun piirin edustajien kanta. Edelleen puolue-toimikunta esittää: Erkki Ylipaavalniemi, Lapin piiri, Pentti Tyrväinen, Kuopion piiri, Veikko Väliö, Etelä-Hämeen piiri, Sinikka Luja, Uudenmaan piiri, Manne Kallio, Satakunnan piiri ja Bo Vinberg, Ruotsalainen Työväenliitto.

Tässä on kahdeksan. Onko hyvä näin?

Keskustelua ei syntynyt.

Hyväksyttiin edellä mainitut kahdeksan jäsentä huomioon ottaen, että Väinö Aallon tilalle Oulun piiristä valittiin Alpo Henriksson.

Muut menettelytapavaliokunnan jäsenet

P u h e e n j o h t a j a : Lisäksi puolue-toimikunnasta puolue-toimikunta esittää puheenjohtaja Rafael Paasion ja puoluesihteerin Kalevi Sorsan. Hyväksytään.

Hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Puolue-toimistosta sihteeriksi Unto Niemi.

Hyväksyttiin.

Työjärjestyksen 4. kohta oli loppuun käsitelty.

Kokouksen työjärjestys

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana on tämän kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen. Meillä on asiallisesti vain kaksi pykälää ja yksi asia: hallituskysymys, kohdat 6. ja 7. sekä kohta 8. Muut esille tulevat asiat. Voidaanko tämä työjärjestys hyväksyä?

Keskustelua ei syntynyt.

P u h e e n j o h t a j a : Hyväksytään.

Kokoukselle oli tullut hyväksytyksi seuraavan sisältöinen työjärjestys (liite 3).

Työjärjestyksen 5. kohta oli loppuun käsitelty.

Hallituskysymys

P u h e e n j o h t a j a : Puolue-toimikunnan asiana on esittää tälle kokoukselle selvitys hallitusneuvotteluista sekä esitykset tilanteen johdosta, jos sellaisiin on aihetta. Toveri puolueen puheenjohtaja.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Rafael P a a s i o : Arvoisa puolue-neuvosto, puolue-toimikunta, hyvät toverit. Vuonna 1970 toimitettujen eduskuntavaalien jälkeinen sisäpoliittinen kehitysvaihe maassamme on johtanut siihen, että silloin valittu eduskunta hajoitettiin ja uusi eduskunta valittiin viime tammikuussa. Uuden hallituksen perustamistyöt pantiin käyntiin välittömästi vaalien jälkeen, mutta valmista ei ole saatu aikaan, eikä täl-

lä hetkellä ole varmaa tietoa siitä, johtavatko moniviikkoiset viiden puolueen keskeiset neuvottelut uuden hallituksen syntyseen. Tilanne on kuitenkin nyt se, että puoluetoimikunta on pitänyt välttämättömänä kutsua puoluenevoston koolle keskustelemaan ja päättämäänsäkin suhtautumisestamme hallituskysymykseen ja mahdollisesta osallistumisestamme hankkeilla olevaan kokoomushallitukseen tai äärimmäisessä tapauksessa muodostamaan sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus.

Kuvaavaa tilanteelle on se, että viime lauantaiksi koolle kutsuttu puoluenevoston kokous oli peruutettava ja toimitettava uusi kutsu täksi päiväksi. Kun puoluenevoston jäsenet ovat tietenkin selvillä niistä tapahtumista, jotka johtivat vuonna 1970 valitun eduskunnan hajoitukseen ja ennen aikaisten vaalien toimitamiseen, ei minun ole tarpeen viipyä tilanteen selvittämisessä tältä osin pitkään.

Karjalaisen A-hallitus tapasi matkansa pään kommunistien haikutuessa hallitusvastuusta oppositioon siten parantaakseen asemiaan poliittisessa taistelussa ja hoitaakseen SKP:n sairasta sisäistä tilaa, joka uhkasi hajoittaa puolueen. Tämä liike oli ilmeisesti SKDL:lle sikäli onnellinen, että uhkaamassa ollut vaalitappio voitiin väistää, mutta SKP:n sisäinen riitatilanne näyttää jatkuvan heikentymättömänä. Näin päättyi se yhteistyön vaihe hallitustasolla, joka pantiin alulle vuoden 1966 eduskuntavaalien jälkeen ja joka kausi johti moniin arvokkaisiin tuloksiin siitä huolimatta, että raskaat taloudelliset olot rasittivat maataamme.

Karjalainen muodosti B-hallituksensa, jossa sosialidemokraatit olivat jälleen mukana kolmen porvarillisen puolueen kanssa. Tässäkin hallituksessa me olimme vähemmistönä sillä perusteella, että eduskuntaan oli vuoden 1970 vaaleissa tullut porvarillinen enemmistö.

Näiden vaalien jälkeinen kausi eduskuntatyössä oli varsin riittävä ja poikkeuksellisen runsaspuheinen. Ristiriidat kärjistyivät ja työskentelyolosuhteet sekä eduskunnassa että hallituksessa huononivat. Kaiken aikaa on ollut vakavan huolen aihe se, että eduskunnan arvovalta kansan keskuudessa laskee, jos tämän kaltainen tilanne jatkuu edelleen. En malta olla toteamatta, että samaan aikaan kun eduskunnan asema kansanvallan käyttäjänä uhkaa heiketä enemmän kuin koskaan ennen, puhutaan demokratian laajentamisen tarpeesta ja vaaditaan voimakkaita toimenpiteitä tämän pyrkimyksen edistämiseksi. Tuntuu joskus siltä, että demokratiaa olisi suojeltava sen äänekkäimpien ystävien toimilta. Viime vuoden syksyyn tultaessa tilanne vaikeutui monilla tavoin hallituksessa ja eduskunnassa. Työmarkkinoilla niin ikään olosuhteet olivat alttiit tyytymättömyyden ilmenemiselle. Palkat ja työehdot oli järjestetty tunnetulla UKK-sopimuksella, joka runsaista moitteista huolimatta antoi myös tuloksia, joista tässä mainittakoon vain vähimmäispalkkajärjestelmän tulo työmarkkinoillemme. Mainitun sopimuksen erääksi perusteeksi arvioitu hintojen tuleva kehitys osoitautui säännöstelytoimista huolimatta epäedulliseksi huipentuen tämän vuoden puolella hintapaineen purkautumiseen rajulla tavalla. Syksyn aikana nousi esille myös elintarvikkeiden hintojen korotusvaatimus, joka oli sitä luokkaa, ettei puolueemme voinut siihen suostua, mikä seikka johti eräänä ratkaisevana tekijänä eduskunnan hajoitukseen ja hallituksen eroon.

Vaalitaistelu oli lyhyt mutta kova. Huolimatta hallitusvastuusta vaikeana aikana puolueemme selviytyi tammikuun vaaleista kohtalaisella voitolla. Kuten jo sanottu tammikuun vaalien jälkeen pantiin uuden hallituksen muodostamistoimet viipymättä käyntiin. Erikoista tässä tapauksessa on se, että tasavallan presidentti ryhtyi yksityisesti ja epävirallisesti johtamaan hallituskeskusteluja, mikä johtui taas pääasiassa siitä, että hajoituksen kohteeksi joutunut eduskunta

lä hetkellä ole varmaa tietoa siitä, johtavatko moniviikkoiset viiden puolueen keskeiset neuvottelut uuden hallituksen syntymiseen. Tilanne on kuitenkin nyt se, että puoluetoimikunta on pitänyt välttämättömänä kutsua puolueeneuvoston koolle keskustelemaan ja päättämäänsä suhtautumisestamme hallituskysymykseen ja mahdollisesta osallistumisestamme hankkeilla olevaan kokoomushallitukseen tai äärimmäisessä tapauksessa muodostamaan sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus.

Kuvaavaa tilanteelle on se, että viime lauantaiksi koolle kutsuttu puolueeneuvoston kokous oli peruutettava ja toimitettava uusi kutsu täksi päiväksi. Kun puolueeneuvoston jäsenet ovat tietenkin selvillä niistä tapahtumista, jotka johtivat vuonna 1970 valitun eduskunnan hajoitukseen ja ennen aikaisten vaalien toimitamiseen, ei minun ole tarpeen viipyä tilanteen selvittämisessä tältä osin pitkään.

Karjalaisen A-hallitus tapasi matkansa pään kommunistien haikutuessa hallitusvastuusta oppositioon siten parantaakseen asemiaan poliittisessa taistelussa ja hoitaakseen SKP:n sairasta sisäistä tilaa, joka uhkasi hajoittaa puolueen. Tämä liike oli ilmeisesti SKDL:lle sikäli onnellinen, että uhkaamassa ollut vaalitappio voitiin väistää, mutta SKP:n sisäinen riitatilanne näyttää jatkuvan heikentymättömänä. Näin päättyi se yhteistyön vaihe hallitustasolla, joka pantiin alulle vuoden 1966 eduskuntavaalien jälkeen ja joka kausi johti moniin arvokkaisiin tuloksiin siitä huolimatta, että raskaat taloudelliset olot rasittivat maatamme.

Karjalainen muodosti B-hallituksensa, jossa sosialidemokraatit olivat jälleen mukana kolmen porvarillisen puolueen kanssa. Tässäkin hallituksessa me olimme vähemmistönä sillä perusteella, että eduskuntaan oli vuoden 1970 vaaleissa tullut porvarillinen enemmistö.

Näiden vaalien jälkeinen kausi eduskuntatyössä oli varsin riittävä ja poikkeuksellisen runsaspuheinen. Ristiriidat kärjistyivät ja työskentelyolosuhteet sekä eduskunnassa että hallituksessa huononivat. Kaiken aikaa on ollut vakavan huolen aihe se, että eduskunnan arvovalta kansan keskuudessa laskee, jos tämän kaltainen tilanne jatkuu edelleen. En malta olla toteamatta, että samaan aikaan kun eduskunnan asema kansanvallan käyttäjänä uhkaa heiketä enemmän kuin koskaan ennen, puhutaan demokratian laajentamisen tarpeesta ja vaaditaan voimakkaita toimenpiteitä tämän pyrkimyksen edistämiseksi. Tuntuu joskus siltä, että demokratiaa olisi suojeltava sen äänekkäimpien ystävien toimilta. Viime vuoden syksyyn tultaessa tilanne vaikeutui monilla tavoin hallituksessa ja eduskunnassa. Työmarkkinoilla niin ikään olosuhteet olivat alttiit tyytymättömyyden ilmenemiselle. Palkat ja työehdot oli järjestetty tunnetulla UKK-sopimuksella, joka runsaista moitteista huolimatta antoi myös tuloksia, joista tässä mainittakoon vain vähimmäispalkkajärjestelmän tulo työmarkkinoillemme. Mainitun sopimuksen erääksi perusteeksi arvioitu hintojen tuleva kehitys osoitautui säännöstelytoimista huolimatta epäedulliseksi huipentuen tämän vuoden puolella hintapaineen purkautumiseen rajulla tavalla. Syksyn aikana nousi esille myös elintarvikkeiden hintojen korotusvaatimus, joka oli sitä luokkaa, ettei puolueemme voinut siihen suostua, mikä seikka johti eräänä ratkaisevana tekijänä eduskunnan hajoitukseen ja hallituksen eroon.

Vaalitaistelu oli lyhyt mutta kova. Huolimatta hallitusvastuusta vaikeana aikana puolueemme selviytyi tammikuun vaaleista kohtalaitella voitolla. Kuten jo sanottu tammikuun vaalien jälkeen pantiin uuden hallituksen muodostamistoimet viipymättä käyntiin. Erikoista tässä tapauksessa on se, että tasavallan presidentti ryhtyi yksityisesti ja epävirallisesti johtamaan hallituskeskusteluja, mikä johtui taas pääasiassa siitä, että hajoituksen kohteeksi joutunut eduskunta

käsitteli pitkälle tammikuuta kuluvan vuoden talousarviota, mistä johtuen uusi eduskunta pääsi kokoontumaan vasta kuluvan kuun alussa, jolloin myös käynnistyivät viralliset hallituksen muodostamistoimet.

Tuon epävirallisen kauden antina oli runsas sato aineksia hallitusohjelman perustaksi, mutta on tarvittu paljon virallistakin vaihetta hallitusohjelman muokkaamiseen. Siinä on päästy nyt siihen pisteeseen, että hallituskeskusteluissa mukana olleet puolueet tämän päivän kuluessa käsittelevät ohjelmaluonnosta päätäntävaltaelimissään, jonka jälkeen saamme nähdä, mille pohjalle uusi hallitus ehkä on muodostettavissa tai päättyykö tämänkertainen yritys epäonnistumiseen, mikä merkitsee uutta tilannetta.

Tämän puolueeneuvoston kokouksen olisi nyt lausuttava käsityksensä sekä hallitusohjelmasta että ohjelmaluonnoksesta ohjeeksi puolueitoimikunnalle ja eduskuntaryhmälle. Puolueitoimikunnan ja eduskuntaryhmän välillä ei ole näistä asioista vallinnut erimielisyyksiä, mikä olisi oikeuttanut näiden elinten ratkaista hallituskysymys vaivaamatta puolueeneuvostoa, mutta monet seikat ovat kehottaneet puolueitoimikuntaa kääntymään asiassa puolueeneuvoston puoleen.

Mitä tulee puolueemme osallistumiseen uuden hallituksen muodostamistoimiin tavoitteena enemmistöhallitus viiden puolueen pohjalla tai jos se ei osoittaudu mahdolliseksi, neljän puolueen kannatuksen varaan, oli vaalivoiton johdosta väistämätön asia. Kysymys puolueiden voimasuhteista hallituksen sisällä on vielä avoin asia. Porvarilliset puolueet ovat yhtä mieltä siitä, että voimasuhteiden tulisi olla porvarillisenemmistöinen luvuin 9-8. Me olemme alustavissa keskusteluissa esittäneet pohjaksi 8-8 ja pääministeri sosialidemokraattisesta puolueesta. Näin jäisi joko vapaaksi tai muulla tavoin täytettäväksi yksi paikka, jos ei haluta tyytyä yhtä vähempään ministerilaukkuun. Miten salkut jakautuisivat puolueiden kesken, on

vielä täysin käsittelemätön asia.

Porvarilliset osapuolet olivat edellyttäneet itselleen hallitukseen enemmistöä sillä perusteella, että eduskunta on porvarillisenemmistöinen, jota perustetta on - se myönnettäköön - usein käytetty kasattaessa kokoomushallituksia. Vallitsevista oloista ja lähitulevaisuuden näkymistä johtuen meidän esityksellemme on kuitenkin vahvoja perusteita. Puolueemme on tuntuvasti suurempi kuin mikään muu puolue eduskunnassa. Vastuuvollisuutemme on myös muita puolueita raskaampi, joten vaikutusmahdollisuutemme tulisi myös olla vastaavaa luokkaa.

Mitä tulee ohjelmaehdotukseen, niin on todettava, että se sisältää runsaasti hyviäkin asioita. Suuresta osasta niitä ollaan joko täysin tai melkein yhtä mieltä, mutta on niiden lisäksi eräitä kohtia, joissa käsitykset saattavat erota paljonkin. Tämän päivän keskustelut puolueiden piirissä tulevat osoittamaan, voidaanko näistä eri mieliä synnyttäneistä ohjelmakohdista päästä sovinnolliseen ratkaisuun.

Vaikeimmaksi näyttävät muodostuneen maataloutta koskevat asiat. Suurimmat erot ovat meidän ja keskustapuolueen tekemien ehdotusten välillä. Kommunistit ovat lähempänä keskustapuoluetta kuin me, samoin ruotsalainen kansanpuolue. Voimassa olevan maatalouden hintalain edellyttämän hintatoimikunnan työ on vielä kesken, joten ei ole tiedossa, minkälaisiin ehdotuksiin se päättyy, mutta selvää on, että jonkin suuruisia korotuksia maatalous tulee saamaan. Olemme viime vaalien edellä kiinnittäneet huomiota siihen, että käytännössä ollut tapa suorittaa maataloudelle koituva tulokorottamalla maataloustuotteiden hintoja ja että tämä käytäntö on johtanut ja johtaa siihen, että tuloterot isompien ja pienten viljelmien välillä suurenevät. Niinpä olemme nyt esittäneet, että lähes kokonaan se lisätulo, joka maataloudelle selvitysten perusteella on tuleva, osoitettaisiin nostamalla maidon hintaa. Keskustapuolue on esittänyt korotuksia moniin muihinkin tuotteisiin, mutta toivomme, että sekin päättyisi meidän esitystemme kannalle, jolloin

tuntuvin hyöty tulisi pientilallisille, kuten oikein olisi.

Kun ja jos maataloudelle tuleva hyvitys osoitetaan kokonaisuudessaan maidolle, johtuu tästä, että voin hinta tulee nousemaan. Maatalouspiireissä, joita keskustapuolue edustaa, on ehdotettu, että näin syntyvä voin hinnan nousu subventoitaisiin, jolloin voin kuluttajahinta ei nousisi. Me olemme tätä vastustaneet sillä perusteella, että voi on jo nyt hyvin vahvasti subventoitu ja nyt tulisi siitä lisää noin 100 miljoonaa markkaa, jos maidon hinnan nousu olisi esityksemme mukainen.

Olemme ehdottaneet myös, ettei vehnän tuottajahintaa nosteta, mutta sen sijaan rukiin hintaan annettaisiin 2 pennin lisä, joka subventoitaisiin, jolloin leivän hinta ei nousisi. Tämä siksi, että emme ole rukiissa omavaraista, kun taas vehnässä on tuntuva ylituotanto, jonka sijoittaminen ulkomaille tuottaa vaikeuksia.

Periaatteessa löytyy yksimielisyys siitä, että maatalouden ylituotantoa tulee määrätietoisesti rajoittaa tavoitteena sopivan ajan sisällä päästä maataloustuotannossa omaa kulutustamme vastaavaan tasoon. Poikkeavia käsityksiä ei ole myöskään siitä, että omavaraisuuteen pyrkiminen edellyttää noin 600 000 peltihehtaarin poistamista viljelyksestä. Jo voimassa olevassa maataloustulolaissa on tämä periaate hyväksytty, mutta käytännön toimet puuttuvat, ellei sellaisiksi lueta peltöjen paketoimista, joka on kuitenkin antanut riittämättömän tuloksen.

Edelleen voisi tässä mainita suunnitelman ns. luopumisjärjestelmästä, jonka mukaan sairaat tai ikääntyneet viljelijät voisivat eläkettä vastaan luopua tiloistaan, jolloin niiden etuosto-oikeus olisi valtiolla, joka myös maksaisi eläkkeet. Tässäkään asiassa löytynee riittävästi yksimielisyyttä sekä hallituksessa että eduskunnassa.

Poikkeavia käsityksiä on mm. eläkejärjestelmiä koskevissa asioissa ja eläkkeiden suuruuksissa niiden ohella. Uuden maataloustulolain

säättämisen kannalla me olemme olleet ja sitä varten pitäisi asettaa edustava komitea laatimaan siitä ehdotusta.

Tulonjakoa koskeva asia on myös sellainen, jossa ei ole yhdenmukaista kantaa löydetty. Kommunistit ovat tehneet ehdotuksia, joita me emme ole voineet hyväksyä.

Aluepoliittiset kysymykset ovat myös ohjelmassa mukana, mutta niiden hoidosta on eriäviä käsityksiä.

Asuntotuotantomäärärahaa ehdotetaan ensi vuodelle 900 miljoonaa markkaa, siis suurempaa summaa kuin koskaan ennen.

Tarkoitukseni ei ole käydä yksityiskohtaisesti läpi koko ohjelmapaperia, vaan mainita sen sisällöstä joitakin yksityiskohtia, joilla on merkitystä.

Kun tämä ohjelmaluonnos on puolueeneuvoston jäsenille jaettu - ainakin niin pitäisi tehdä - niin minun ei tarvinne käsitellä sitä tässä laajemmin. Sen perusteella voitaneen käydä tarpeellinen keskustelu ja tehdä päätöksiäkin.

Ohjelmakohdissa ja myös hallituksen kokoonpanoa koskevissa asioissa on eräitä sellaisia, joissa meidän myöten antamisellamme on rajansa. Toivottavasti puolueenuevosto antaa niissä meille selvät ohjeet. Olen sitä mieltä, että puolueemme ei nyt kuten ei ennenkään tahdo väistää vastuutaan ja siitä sekä vaaleissa saavuttamamme tulos velvoittavat meitä myötävaikuttamaan hallitusohjelman ratkaisuihin jona siihen, että muodostamme yksinkin hallituksen, ellei löydy muuta käyttökelpoista tietä. Olemme vaalien aikana ja niitä ennen esittäneet joukon vaatimuksia ja niiden toteuttamiseen meidän tulee mielestäni rohjeta käymään, tähän työhön vaikka yksinkin, mutta toivomme kuitenkin, että muitakin voimia löytyy, joiden kanssa pyrimme toteuttamaan ohjelmamme mukaisia tavoitteita.

Tyydyn tähän ja toivon, että tällä perusteella puolueenuevosto voisi käsitellä asiaa ja ottaa kantaa niihin kysymyksiin, jotka täs-

sä on mainittu sellaisina, joihin nähden puolue toimikunta ja eduskuntaryhmä kaipaisivat puolue neuvoston ohjetta. (Voimakkaita suosionosoituksia.)

Puheenjohtaja: Kiitoksia toveri Paasio. Paasion mainitsema moniste on vielä "kirjapainossa", mutta tulee tänne muutamien minuutien kuluttua. Näin on luvattu.

Voitaisiinko sopia siitä, että odottaessamme tätä monistetta me käymme periaate- ja yleiskeskustelun tilanteesta.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Tehdään näin.

Alettiin periaate- ja yleiskeskustelu hallituskysymyksestä.

Sulo Ojanen (Etelä-Häme): Toveri puheenjohtaja, hyvät neuvokset. Tässä on nyt helppo puhua; kun sitä paperia ja tekstiä ei ole käsissä, ei tiedä oikein, mistä on tällä kertaa kysymys, mutta sen alustuksen perusteella, minkä toveri Paasio täällä äsken piti, voi muutaman sanan lausua.

Ensinnäkin on todettava ja tuotava tälle kokoukselle riittävän selvästi kentän riittävän selvä kanta, joka tällä kertaa on se, että meidän puolueemme neuvottelijoiden ei pidä siellä nostaa käsiään ylös. Kentällä sanotaan näin, että kyllähän ne taas myyvät siellä meidät, mutta tältä puhujakorokkeelta pitää juuri korostaa, että näin ei saa tapahtua, sillä jos menemme johonkin sellaiseen poikkeavaan, mitä vaaleissa tuotiin esille, silloin se on meille sellainen miinus, jota ei helpolla takaisin saada.

Kun toveri Paasio esitti näitä ministerisalkkuja, niin minä menen siinä järjestyksessä kuin hän sitä asiaa esittikin. Käsityksen mukaan on lähtökohdan oltava ehdottomasti tämä 8-8 ja pääministerin paikka olisi meidän. Sillä jos menemme päinvastaiseen, niin erittäin ikävä tilanne syntyy, jolloinka me joudumme tekemään

jatkuvasti karhunpalveluksia puolueellemme.

Myös on kiinnitettävä salkkuihin huomiota: ei siellä pidä mielestäni ottaa toisarvoisia salkkuja, vaan sellaisia, joilla on merkitystä ja kantavuutta, ja tämän pitää olla toisena ehdottomana juttuna.

Kiinnitän tässä erääseen asiaan huomiota, joka minun mielestäni on tarpeellista tulla tiedoksi tässä kokouksessa ja ennen kaikkea lehdiväelle, joka on tuolla ylhäällä lehterillä, nimittäin tähän maidon hintaan.

Toveri Paasio alustuksessaan mainitsi, että lähdetäisiin maidon hinnan korottamiseen 5 pennillä litralta. Minä tuon esille tässä sellaisia näkökohtia, jotka minun mielestäni eivät olleet perusteltuja maidon hinnan korottamiseksi. Olen keskustellut omassa kylässäni suhteellisen pienien tavaratalojen johtajien kanssa ja päivittäinen maitopussien hajoamismäärä tuollaisessa suhteellisen pienessä tavaratalossa on ääritapauksessa 140 litraa päivää kohden ja vuotavat pussit pannaan viemäriin. Toinen tekijä on se, että vaikka on nämä jääkaapit, suuret jäähuoneet, kylmät huoneet, joissa maito säilytetään, ja kun se on päivätty määrätylle päivälle, sitä sen jälkeen ei saa myydä, vaan tämä maito kaadetaan viemäriin. Meillä on varaa tällä hetkellä heittää kuluttajahintaan sellaisia määriä viemäriin menevää maitoa. Tämä on varmasti meijerien asia. Pitäisi minun mielestäni kiinnittää maidon hintakysymyksen kohdalla tällaiseen haaskaukseen ja tuhlaukseen huomiota eikä suinkaan siihen, että maidon hintaa lähdetään korottamaan. Jokin systeemimuutos on tarpeen tämän kysymyksen kohdalla eikä suinkaan se, että tarkoituksellisesti ilmeisesti tehdään vuotavia maitopusseja, että jatkuvasti saadaan kaataa tätä maitoa viemäriin.

En ole kuullut, että tähän asiaan on aikaisemmin kiinnitetty meidän maassamme huomiota, mutta syytä on tällaiseen asiaan kiinnittää huomiota, sillä jos otamme tässä maassa myytävän maitomäärän, ne pussimäärät mitä myydään maitoa, niin päivittäinen viemäriin kaataminen

maidon kohdalla ei suinkaan ole pieni. Siksi tällainen kysymys, jos se pannaan siten, että nämä pussit pitävät maidon, se kompensoi ilmeisesti tämän 5 pennin maidon hinnan korotuksen eikä tarvitse kulluttajan kohdalla lisätä tätä maidon hintaa.

Etelä-Hämeen piiri on lähettänyt puoluetoimikunnalle evästyksenä hallituksen muodostamista koskevan asian kohdalla, en muista ulkoa kuinka monta kohtaa, mutta erittäin merkittävät kohdat, ja minä yhdyinkin Etelä-Hämeen piirin esittämiin kohtiin, joissa esitetään hallituskysymyksessä eräitä sellaisia tekijöitä, jotka tulee ottaa huomioon.

Toivottavaa on, että tässä kokouksen aikana saadaan se teksti, mitä todella tässä hallituskysymyksessä on tarkoitettu ja kaavailtu. Tällä kertaa ei tässä vielä kovin paljon voi asiasta puhua, koska meillä on vain kuulokorvalta tämä toveri Paasion asiasta antama selitys. Palaan asiaan sen jälkeen, mahdollisesti palaan, jos asia antaa aihetta, kun päästään tämä teksti lukemaan edes yhteen kertaan.

On valitettavaa tällainen niin kuin tyhjän päällä seisominen puoluepuheenjohdon jäsenille: sillä on tuollainen esityslista, jossa on pari vaatimatonta asiakohdtaa, ja sen jälkeen ei ole sitten mitään muuta käteen otettavaa, joten tässä joutuu ehkä puhumaan tyhmiäkin näin ensimmäisenä puheenvuorona tässä kokouksessa. Kiitos paljon.

Paavo R a n t a n e n (Keski-Suomi): Herra puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Minulle sopii vallan mainiosti tämä periaatekeskustelu, koska en ole kiinnostunut ministerisalkuista.

Eduskuntavaalit on käyty ja sosialidemokraateille osoitettiin luottamusta. Käsitykseni mukaan tämä johtui siitä, että vaaleihin mentiin selvin palkkatyöläisten ja pienviljelijäin tunnuksin. Nyt ollaan sitten keulassa ja punaista lippua ei saa kääriä kokoon,

niin kuin Kymen piirin miehet sanoivat tässä. Vaalit eivät olleet viimeinen taisto, niitä on vielä edessä päin: jo syksyllä on kunnallisvaalit, ja se kai muistetaan. Meidän täytyy osoittaa olevamme sen luottamuksen arvoisia, mitä meille on osoitettu.

Kun nyt 200 edustajaa pääomiensa turvin on sijoittanut oman päänsä jakarandatuoleille, niin nyt olisi saatava aikaan hyvä hallitus, joka ohjaisi maan asioita. Jos vaalilupauksiin on uskomisen, niin enemmistö eduskunnassa on saatavissa mukaan, kun meidän tavalisten ihmisten asioista päätetään. Jokainen muistaa nämä vaalilupaukset, mutta ne ovat niin likellä, että ehkä on syytä muistuttaa niistä nyt meidän kansanedustajillemme, koska he hyvin herkästi ne unohtavat.

Sosialidemokraattien on kuitenkin muistettava vaalilupauksensa ja ne velvoittavat toimimaan palkkatyöläisten ja pienviljelijäin etujen mukaisesti, ei siis siten, että ensin annetaan keisarille, mitä hänelle kuuluu, ja sitten ne muruset, jotka herrojen pöydiltä tippuvat, palkkatyöläisille ja pienviljelijöille. Nyt on todella saatava oikeutta tulonjakoon, ja siksi puolueemme on oltava läheisemmässä yhteistyössä SAK:n kanssa kuin STK:n tai MTK:n kanssa. Meidän on katsottava tosiasioita silmiin eikä niinkään luotettava kuuloon, kun demagogit puhuvat. Me voimme nähdä, jos haluamme katsella, kuinka jopa 40-50 vuotta työtä tehnyt ihminen elää kituutta pienen kansaneläkkeen varassa, kun samanaikaisesti joku "evp" nauttii hyvää kuu-kausituloa näennäisestä työstä suuren eläkkeen ohessa. Me näemme, että isäntä ajaa dollarihymyllä tai valokuvauttaa itsensä uuden leikkuupuimurin nokalla samanaikaisesti kun naapuripellolla mökin isäntä niittää luhtaheinää viikatteella ja samanaikaisesti saattaa tämä yky-isäntä olla kunnan verotoimistossa tuomassa vähän tantiemia kunnalle, kun eivät osaa kunnan herrat hänelle veroa laittaa, kun metsätyö-

läinen on anomassa alennusta verotukseen, koska luotto lisäksi lakkoilee. Verotulojen pimentämiseksi keksitään koulutetuin voimin porsaanreikiä ja palkkatyöläiselle osoitetaan ulosottoviraston ovea, jos työttömänä ei kykene maksamaan verorästejä. Ja suuremmissa valtakunnan asioissa on suuremmat puitteet, mutta samanlaisissa merkeissä.

Sosialidemokraattisten päämäärien julkiseen järjestykseen saatamat paperit on jälleen sotkettu pahasti ja ammattimaisen vapaapalokunnankin letkut ovat pahasti sotkeennuksissa. Ulkomaankaupan alijäämäisyyttä ei osata hoitaa eikä ihmekään, koska suomalaiskansallisia matkamuistoja tuotetaan Hongkongista tai Japanista. Hallitukset ovat EEC-kysymyksen tiimoilta seisseet kuin ennen Aatami hyvän ja pahan tiedon puun katveessa valmiina ottamaan EEC-hedelmän, vaikka tiedetään sen sisällä olevan NATO-mato. Outo isänmaallisuus velvoittaa odottamaan EEC-tullimuurien välisten ovien avautumista hetkenä, jolloin toiset ovat järkänneet paperin tuotantonsa niin, että sanelevat myös meidän paperin hinnan, jolla ehkä suostuvat vastaanottamaan meiltä jotakin. Herrat puhuvat mielellään itsenäisistä Suomesta. Miksi he eivät pyri olemaan itsenäisiä suomalaisia? Keskustellessani tovereitteni kanssa nykyisestä tilanteesta ja hallituksen muodostamisesta sain selvät ohjeet. Vaatimuksena on: oikeudenmukaisuutta tulonjakoon. Hallitukseen ei saa mennä muiden ehdoilla. Sosialidemokraateilla on ehdot asetettu samalla kuin vaalitunnukset. Hallitusohjelmaan on sisällytettävä punaiset lehdet, ne otetaan ensisijaisesti toteutettaviksi. Vihreät ja sinimustat lehdet ovat olleet etusijalla liian usein. Sen verran kai voimme olla Sven Dufvan jälkeläisiä, että jos muiden kanssa emme mennä saa, kai yksin mennä saa, jakaudutaan sitten vaikka saappaat jalassa; ollaan me osattu ennenkin nousta ylös. Kiitos.

Veikko Aalto (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Puheenvuorossani on varmaankin paljon päällekkäisyyttä sen kanssa, mitä täällä tänään puhutaan, mutta haluan sen kuitenkin esittää sen laatuksena kuin sen eilen illalla olen kirjoittanut.

Karjalaisen II B -hallitus hajosi vuoden lopulla MTK:n vaatimukseen noin 430 miljoonan markan suorittamisesta valtion pussista täyttämään maataloustulon laskettua vajausta. Tätä vaatimusta ei puolueemme voinut hyväksyä, varsinkin kun vajauksen laskentaperusteet olivat monilta osiltaan epämääräisiä ja kiistan alaisia. Seurauksena oli hallituksen kaatuminen ja eduskunnan hajottaminen. Jouduttiin uusiin vaaleihin ja vaalitaisteluun. Puolueemme vaalitaistelun pääteemana oli taistelu oikeudenmukaisemman tulonjaon puolesta ja erikoisesti kohdistettiin vastustus MTK:n vaatimuksille. 430 miljoonaa markkaa oli se luku, mitä ehdokkaat hyvin usein käyttivät, ja sen ympärillä ainakin täällä pääkaupungissa käytiin suurimmaksi osaksi koko vaalitaistelu. Se oli johtava teema. Selkeä ja yksiselitteinen kannanotto tähän kysymykseen oli varmaankin se seikka, joka täällä Helsingissä ja Uudellamaallakin johti vaaleissa hyvään lopputulokseen ja edustajapaikkojen lisääntymiseen.

Emme kuitenkaan menestyneet puolueena riittävän hyvin. Vasemmistoemmistö eduskuntaan jäi saavuttamatta ja me kamppailemme hallituksen muodostamisen suhteen samojen vaikeuksien edessä kuin hajoitettunkin eduskunnan aikana. Tosin puolueemme asema suurimpana puolueena korostui entisestään, mutta sillä ei ole ratkaisevaa merkitystä, jos eduskunnasta ei löydy riittävää määrää muita puolueita, jotka haluaisivat hallita maata ja toteuttaa sosialidemokraattien hyväksymää hallitusohjelmaa.

Vaikka en ole tietoinen siitä, miten puoluesihteerien työryhmä ja puoluetoimikunta ovat uuden hallituksen ohjelman kirjoittaneet, niin oletan kuitenkin, että maataloustuloa koskeva kohta on pysynyt sen

laatuksena kuin se oli vaalitaistelun aikoina. Sehän on ymmärtääkseni asia, jossa puolue ei voi antaa periksi, käyköön hallituksen muodostamisen sitten miten tahansa, sillä periksi antaminen tässä kysymyksessä merkitsisi valitsijoiden pettämistä. Siihen ei meillä ole varaa.

Toimintakykyisen hallituksen muodostaminen näyttää olevan tuskan takana. MTK ja keskustapuolue eivät ilmeisestikään ole valmiit perääntymään kohtuuttomista vaatimuksistaan. SKDL on myös uudelleen jättäytymässä pois hallitusyhteistyöstä siitäkin huolimatta, vaikka heillä olisi työväenliikkeen osana myös hallituksesta käsin valvottavana jäsenkuntansa etuja. Tilanteen näin ollessa ei liene muuta ratkaisumahdollisuutta kuin poliittinen vähemmistöhallitus. Sekin on ratkaisuna huono. On kysymyksenalaista, myöntäisikö eduskunta sille säännöstelyvaltuuksia, jotka ovat välttämättömät hintojen valvomiseksi, ja siihen perustuu myös keskitetyn kokonaisratkaisun aikaansaaminen ja uusien työ- ja virkaehtosopimusten syntyminen.

Ammattiyhdistysliikkeen piirissä odotetaan keskitetyn kokonaisratkaisun takuumiehiä myös hallituksen taholta, lainatakseni Niilo Hämäläisen sanoja. Näiksi takuumiehiksi ei ilmeisesti riitä vähemmistöhallitus, varsinkaan jos sillä ei ole käytettävänä säännöstelyvaltuuksia. Tilanne hallituksen muodostamisen kannalta tuntuu kovin pulmalliselta. Kuitenkin parlamentaarisen hallituksen aikaansaaminen olisi tärkeä ja kiireellinenkin asia. Sen lisäksi että nykyinen virkamieshallitus on tehnyt epämiellyttäviä hintojenkorotusratkaisuja, jotka vaikuttavat kuluttajien kukkarossa lisää rasitusta, on varsinainen suurisuuntaisempi lainsäädäntötyö keskeytyksissä, sillä virkamieshallitus ei yleensä anna eduskunnalle mitään suuria ja kauaskantoisempia lakiuudistuksia, vaan se odottaa tähän tehtävään poliittista hallitusta. Lisäksi työttömyys maassa lisääntyy jyrkästi. UKK-sopimuksen kausi päättyy noin puolentoista kuukauden kuluttua. Kauppataseen vajeus lisääntyy. On runsaasti suuria asioita, joiden hoi-

taminen vaatisi vahvaa enemmistöhallitusta, mutta toive sellaisesta näyttää epätodelliselta. Päivät ja viikot kuluvat. Monet ratkaisuaan odottavat asiat muuttuvat nykyisestään nykyistäkin vaikeammiksi ratkaista. Nyt näyttää ilmeiseltä, että sosialidemokraattinen puolue joutuu yksin kantamaan vastuun maan asioiden hoitamisesta ja muodostamaan hallituksen. Kuitenkaan sillä ei ole riittävästi enemmistöä eduskunnassa. Hallitus ei kykene hoitamaan asioita sillä tavoin kuin puolueen ohjelmat ja pyrkimykset edellyttäisivät. Joudutaan ehkä nopeasti tilanteeseen, että hallitus ei voi riittävässä määrin ottaa huomioon ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksia, kun siltä puuttuu siihen tarvittava enemmistö. Siksi puolueellemme on tärkeätä, jos joudumme vähemmistöhallitukseen, että puolueen johto on kiinteässä kosketuksessa ammattiyhdistysliikkeen johdon kanssa, ettei pääsisi syntymään tilannetta, jossa käsitykset suurten asioiden hoitamisesta menisivät ristiin. Sellainen tilanne koituisi tappioksi puolueellemme ja koko sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle.

Jos puheenjohtaja sallii, niin ottaisin tässä yhteydessä esille ajankohtaisen asian, joka ei kuitenkaan liity hallituskysymykseen. Kysymys on Neste Oy:n Japanista tilaamat tankkialukset. Mitä puheenjohtaja sanoo: voinko esittää tämän asian?

P u h e e n j o h t a j a : Ole hyvä!

P u h u j a : Kiitos! Vuoden vaihteen jälkeen melkeinpä samanaikaisesti esiintyi lehdistössä tiedo, että ulkomaankauppataseen vajeus vuodelta 1971 oli yli 1800 miljoonaa markkaa. Samoin kerrottiin lehdistä, että Neste Oy oli tilannut Japanista kaksi jättiläistankkialusta, joiden yhteiseksi hankintahinnaksi ilmoitettiin 250 miljoonaa markkaa. Uutinen kertoi myös, etteivät kotimaan telakat voineet ottaa näitä tilauksia vastaan liian lyhyen toimitusajan vuoksi. Tämän laatuisten uutisten yhteydessä aina herää kysymys, eikö vasen käsi tiedä, mitä oikea tekee? Kun hallituksenkin taholta vähän väliä erilaisissa yhteyksissä kehoitetaan kuluttajia ostamaan kotimaisia hyö-

dykkeitä ja sillä tavoin turvaamaan työllisyyttä maassamme, niin valtioenemmistöinen osakeyhtiö katsoo oikeudekseen tehdä satojen miljoonien hankinnat ulkomailta ja vielä kaiken lisäksi maasta, jonka kanssa kauppataaseemme on ehkä eniten alijäämäinen. Eikö tässä asiassa voitaisi tehdä vielä jotain tämän tilauksen peruuttamiseksi? Esittäisinkin, että puolueenuevosto kehottaisi puoluetoimikuntaa tekemään kaiken voitavansa, että Neste Oy:n kahden tankkilaivan tilaus Japanista peruutettaisiin ja tilaus sijoitettaisiin kotimaisille telakoille. Kiitos puheenvuorosta.

Työjärjestyksestä käytiin välillä seuraava keskustelu:

H ä t i n e n (Helsingin piiri): Esittäisin, että kymmenen minuuttia saisi lukea paperia. Annetaanko sellainen aika, että saisi paperin lukea?

P u h e e n j o h t a j a : Mitä sinä ehdotat?

P a a s i o : Lukuaikaa kymmenen minuuttia.

H ä t i n e n : Ehdotan, että annettaisiin sen verran aikaa, että jokainen kerkiäisi tämän paperin lukea, muuten on erittäin vaikea keskustella. Siis joksikin 10-15 minuutiksi pysäytettäisiin, että puheenvuorojen käyttäjät saisivat paperilta katsoa. Eihän tähän kukaan ole kyennyt, kun juuri paperitkin jaettiin.

P u h e e n j o h t a j a : Siis tauko vai?

P a a s i o : 15 minuutin tauko.

Keskustelu työjärjestyksestä päättyi.

P u h e e n j o h t a j a : Täällä on tehty muutosesitys työjärjestykseen. Totean muuten, että neuvosto ei ole tässä puoluetoimikuntaan nähden diskriminoitu, ei silläkään ollut paperia. Halutaanko luku-
kutaukoa? Kuka vastustaa?

Vastustavia puheenvuoroja ei käytetty.

P u h e e n j o h t a j a : Kymmenen minuutin tauko.

Kokouksesta: Ei ole papereita.

P u h e e n j o h t a j a : Eikö ole papereita vielä?

Kokouksesta: Ei ole kaikilla.

P u h e e n j o h t a j a : No, se on valitettavaa. Kyllä tämä on nyt monistettu, niin että varmaan ne saavat, joilta se vielä puuttuu.

Muutos työjärjestykseen hyväksyttiin ja päätettiin ottaa "luku-
tauko".

P u h e e n j o h t a j a : Sovimme siitä, että jatkamme kokousta kello 11.20.

Tauko klo 11.10 - 11.25.

P u h e e n j o h t a j a : Pyydän osanottajia asettumaan paikkoilleen. (Ehdotus hallitusohjelmaksi liitteenä n:o 4)

Jatkettiin periaatekeskustelua.

Onni H y v ö n e n (Kuopion piiri): Kuopion sosialidemokraattinen piiritoimikunta lausuu hallituskysymyksessä sen, että ns. Karjalaisen "kakkonen" ei saa uusiintua.

Puolueet esiintykööt niillä voimasuhteilla, jos tulee neljän puolueen hallitus, kun SKDL ei ole nyt siihen halukas. Sosialidemokraatteja olisi 55, keskustapuolue ja nämä kansanpuolueet tekee 52. Paikat jakautuisivat tässä mandaattisuhteessa ja sosialidemokraateilla tulee olla pääministerin paikka.

Viime vaaleissa puolue teki avauksia. Avaus "yksi" on tuottamassa tuloksia. TPSL on häviämässä Suomen poliittiselta kartalta. Sen kannattajajoukkoa on paljon, ammatillisesti järjestäytyntä. Kuopion piirissä tuo avaus menee 24. päivään mennessä helmikuuta selväksi: heillä ei ole enää yhtään perusjärjestöä, omaisuuksineen.

Toinen avaus, millä puolue kävi vaaleihin, oli pienviljelijä-

avaus sillä 20 miljoonalla markalla. Kun seuraa vaalien tuloksia, niin hiljaiset paluuvirrat ovat puolueeseen olemassa. Sosialidemokraattinen puolue ei voi käyttäytyä kuin keskustapuolue, joka yhden paikan tappiolla voi leikkiä psykologisesti loukkaantunutta. Meidän olisi pitänyt hävitä yksi paikka tai voittaa kymmenen, mutta tässäkin vaihtoehdossa täytyy puolueen ottaa nyt vastuu ja kaataa omiin kysymyksiinsä. Ei ole oikein se, että jos puolue ei ole valmis ottamaan vähemmistöhallitusta, porvarit tekevät sen vähemmistöhallituksen hyvinkin kirkastetulla ohjelmalla: valtion kassat jaetaan tyhjiksi, määrätty määrä virkamiehiä nimitetään. Sen jälkeen tarvitaan sosialidemokraatteja taas hallitukseen säätämään uusia verolakeja, kun virkamiesten palkkakierros on ohi. Tähän retkuun meillä ei ole varaa.

Puolueneuvosto tänään joutuu lausumaan käsityksensä tuohon hallitusohjelmaan. Tuntuisi siltä, että kohta "maatalous" tulisi jo lopultakin kirkastaa. Maatalous tarvitsisi sosiaaliministerin. Jos hoidetaan maataloutta nykyisen yritysmuodon puitteissa, niin se on asia erikseen, mutta ylimenokautena tarvitaan maataloudessa ikääntyneelle väelle selvää sosiaalista tukea. Miten sosialidemokraatit menevät kuluttajien eteen nostamalla maidon hintaa 5 pennillä? Nostetaan sitä 10 pennillä? Mutta samanaikaisesti sen subvention pitää olla lapsilisissä. Miten korvataan sitten kansaneläkeläiset? Nämä kaksi ryhmää: lapsilisät ja kansaneläkkeet pitäisi selvästi ilmaista eikä tehdä tuollaisia pyöreitä sanoja. Tällaisilla eväillä minut on Helsinkiin laitettu ja tämän päivän kuluessa tämä pitää puida selväksi. Kiitos paljon.

P u h e e n j o h t a j a : Jottei syntyisi epäselvyyksiä, niin minä kiinnitän huomiota siihen, että tämä puoluetöimikunnan paperi on tietysti rakennettu kompromissipaperiksi. Sehän on vastaantulopaperi muille puolueille eikä suinkaan sama kuin puolueen

ohjelma ja tavoitteet tai puoluetöimikunnan tavoitteet. Jos me menemme yksin hallitukseen, josta vaihtoehdosta on puhuttu, niin asiat ovat tietysti sitten arvioitavissa toisin kuin tämän paperin pohjalla.

Heikki H e l m i n e n (Kymen piiri): Käydyt vaalit osoittavat, että sosialidemokraattien kannatus kasvoi, mutta se on syytä todeta, että tuo kasvu olisi ehkä voinut olla tuntuvampikin kuin mitä se oli. Meidän vaaliteemamme olivat tällä kertaa selviä ja nyt niiden seurauksena odotukset kansalaisten keskuudessa ovat myös suuret. Ehkä nuo vaaliteemat olivat liiankin selviä ja tässä vaiheessa se saattaa aiheuttaa puolueelle myös vaikeuksia. Kentän käsitys on nyt se, että näistä vaaliteemoista, vaalilupauksista pitää pitää kiinni niin pitkälle kuin se suinkin on mahdollista. Toisaalta kuitenkin ymmärretään, että silloin kun ei olla kaksipuoluejärjestelmässä, aina pitää sovitella, ja tätä taustaa vastaan myös ymmärtää sen, mitä tähän mennessä hallituskeskusteluissa on tapahtunut.

Kun nyt tätä julkista keskustelua seuraa ja kun ei ole ollut tilaisuutta seurata sitä perin läheltä, niin on saanut sen vaikutelman, että kiistanalaiset kysymykset koskevat lähinnä maataloutta, eläkepolitiikkaa, maatalouden lomakysymyksiä ja aluehallintoa. Kymen piirin edustajat ovat tänä aamuna olleet tilaisuudessa käsittelemään tätä ehdotusta hallitusohjelmaksi ja siinä yhteydessä on todettu, että tähän ohjelmaan sisältyy paljon myönteistä. Se kuitenkin myös todettiin, että enempää ei ole syytä antaa periksi kuin mitä tässä ohjelmassa on periksi annettu.

Eläkepolitiikan kohdalla on tahdottu tuoda esille myös se, kun on käynyt selväksi, että keskustapuolue on esittänyt vaatimuksia tukiosakustannusten poiskarsimiseksi kunnilta, että se on ilmeisesti oikea vaatimus, ja ilmeistä on, että meidän pitäisi pyrkiä siihen, että kuntien tukiosakustannusosuus voitaisiin siirtää muualta maksettavaksi. Nyt on nimittäin niin, että tukiosakustannukset edustavat kehittynei-

denkin kuntien sosiaalimenoissa noin varovasti arvioiden kolmannesta, ja ne ovat omiaan estämään muun sosiaalitoimen kehittymisen. Tätä taustaa vasten sanoisin tulee vastaisuudessa kiinnittää huomiota näihin tukiosakustannuksiin ja mikäli mahdollista saada ne niin järjestymään, etteivät kunnat joudu niitä hoitamaan.

Toinen kysymys, mikä on ollut kiistan alainen, on tämä aluehallintoasia, ja nyt näyttää siltä kuin me olemme useaan eri otteeseen täällä keskustelleet siitä, että asutuskeskukset tulevat kärsimään aluehallinnon tai maakuntaitsehallinnon toteuttamisesta verotusmielessä, niin nyt näyttää siltä, että toista tietä on jo tämä väryys tapahtunut, tarkoitan täällä tukiosan tai tätä kantokykyluokitusta ja sanoisin, että tähän kantokykyluokka-asiaan meidän edustajiemme tulee vastaisuudessa kiinnittää huomiota. Kymen piirin edustajat toteavat, että ellei täällä ohjelmalla synny viiden puolueen hallitusta, niin sen jälkeen sosialidemokraattien on muodostettava vähemmistöhallitus.

P u h e e n j o h t a j a : Olisi hyvin suotavaa käsittääkseni, koska me emme tänään saa salia muuten tyhjäksi, että vain keskitymme lyhyihin puheenvuoroihin ja tärkeisiin asioihin. Muuten jää päätöksen teko vajaalukuiselle puoluepuoleistolle.

Manne K a l l i o (Satakunnan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tässä puolueessa on keskusteltu maatalouspolitiikasta hyvin tehokkaasti 1950-luvun puolivälistä lähtien ja jo silloin me melko tarkkaan tiesimme ja tänä päivänä entistä paremmin, millä tavalla suomalainen maatalouspolitiikka pitäisi hoitaa niin, että se sopeutuisi palvelemaan teollistuvaa yhteiskuntaa. Nyt näyttää siltä, että kun me vaalitkin kävimme näillä samoilla teemoilla, että on tulossa se, mistä olemme puhuneet ja sopineet: toteuttamisen aika. Ja siihen on todella nyt mentävä, mikäli me haluamme kannatuksemme säilyvän ja ennen kaikkea, että ne toverit, jotka nytkin tekivät näiden

eduskuntavaalien hyväksi työtä, säilyttäisivät työtarmonsensa ja innostuksensa. Jos me nyt emme onnistu, niin menee tavattoman pitkä aika, ennen kuin me voimme sellaisen innostuksen kenttään luoda, mikä siellä nyt oli ja on.

Suomen kansa ei aina tajua ja ehkä me emme saa viestejämme perille siitä, mikä on hyvää politiikkaa ja mikä huonoa politiikkaa. Kun vuoden 1966 vaalien jälkeen tulimme tänne, me ihmettelimme, mitä me tämän vaalivoiton kanssa nyt sitten tekisimme, ja me lähdimme panemaan maan asioita kuntoon ja loimme tavattoman hyvän pohjan tulevaisuudelle, jopa niin hyvän pohjan, että vuoden 1970 vaalien alla silloinen valtiovarainministeri näytti 600 miljoonan markan rahapussia, että tämä on ylijäämä. Oli siis todella luotu pohja panna asioita kuntoon ja päästä toteuttamaan meidän tavoitteitamme, ja nyt meidän pitää se tehdä.

Muutama pieni näkemys ja katsaus maatalousasioihin. Meille vaalioikeutetuille puoluetoimikunta lähetti runsaasti materiaalia, josta puoluetoimikuntaa on vielä näin jälkeen päin kiitettävä. Me saimme myös paperin, jossa selvitettiin maatalouden tukipalkkioita, vientipalkkioita, ja se oli muisteakseni noin 650 miljoonaa markkaa, mutta kun me katselemme valtion viime vuoden talousarviota, niin toteamme, että maatalousministeriön kokonaisbudjetti - mukana ovat nämä vientipalkkiot - oli 1.850 miljoonaa markkaa, joka on tavattoman suuri rahamäärä. Mutta nyt meillä on varsinkin ammattiyhdistysmiehille jaettu materiaalia siitä, millä tavalla maataloustulo, metsätulo suhteessa palkkatuloon viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana on kehittynyt, ja me toteamme, että kun tämä tilasto alkaa vuodesta 1951 ja päättyy vuoteen 1969, niin maataloustulo on kolminkertaistunut, metsätulot viisinkertaistuneet palkkatuloon nähden. Ja erikoisesti palkkatyöläiset ja ammattiyhdistysväki tänä päivänä hyvin tarkkaan seuraavat tätä kokousta ja erikoisesti sitä, minkälaisen hallitusohjelman me saamme aikaan, ja meillä ei ole nyt varaa epäonnistua. Myös kun-

Myös kunnallismiehiä tavattomasti kiinnostaa maatalouden verokysymykset. Täällä juuri Rauman maalaiskunnan kunnanjohtaja totesi, että maatalousvero, kunnallisvero on sillä tavalla kehittynyt, että ennen tätä viimeistä verolainsäädäntöä oli maataloustuottajaosuus vielä 20 %, kun se nyt on 7 %. Myös on tämä maatalouden verokysymys tehokkaasti selvitettävä, sillä kyllä meillä on yhtä perusteltua oikeutta vaatia saman kaltaisia vähennysoikeuksia kuin on maataloustuottajilla, sillä meitähän kiinnostaa ja kannustaa pyrkimys oikeudenmukaisuuteen niin tulonjakopolitiikassa kuin veropolitiikassakin ja meillä siis on oikeus vaatia, että mikäli eräälle ryhmälle tässä yhteiskunnassa myönnetään esim. oikeus poistaa verotuksessa perheensä syömiseen käytetyt varat, niin miksi meillä ei olisi tätä oikeutta. Aina-kin me voimme sitä vaatia. On siis lähdettävä siitä, että maatalous on pantava kuntoon, ja me saamme varmasti siihen Suomen kansan kannatuksen, ja on pyrittävä oikeudenmukaiseen tulonjakopolitiikkaan siten, että nämä päätökset näkyvät myös valtion budjetissa ja antavat myös ammattiyhdistysliikkeelle vinkkejä siitä, että heille on tämä mahdollista ja samalla pyrkiä siihen niin pitkälle kuin se on hallituksesta käsin mahdollista, että palkkatulon jaossa olevat epäoikeudenmukaisuudet myös tulevat poistetuiksi.

Joka tapauksessa hallitukseen on mentävä, mutta ei millä tahansa ohjelmalla. Nyt pidämme ohjelmastamme kiinni ja mikäli niihin ei suostuta, perustamme vähemmistöhallituksen, laadimme hyvän ohjelman, joka täällä nyt näyttää puoluetoimikunnan esityksessä olevan käsittelyssä, ja mikäli me emme eduskunnassa tämän hallituksen ohjelmaa ennen pitkää kykene toteuttamaan, niin ainakin me voimme Suomen kansalle osoittaa, että me yritimme. Hyvin usein me libittelemme sitä, että sosialidemokraattinen puolue on yleispuolue. Sitä se varmastikin on, mutta se alkaa olla todellakin yleispuolue, kun meillä on eduskunnassa yli 100 kansanedustajaa. Nythän meillä ei vielä ole kuin jonkin verran yli 25 % ja joka tapauksessa pitäisi painopiste pitää sille

asialle, että SDP on ennen kaikkea palkkatyöläisten oma puolue. Tälle perustalle ja pohjalle on myös hallitusohjelma sovittava sekä hallitukseen menosta päätettävä.

Kävimme nopeasti lävitse tämän ohjelman täällä ja huomasimme, että siellä on selkeätä tekstiä myös kuntauudistusasioista jne. ja olisin sitä mieltä, että nyt kun ministerisalkkuja jaetaan, niin meidän puolueemme pitää ehdottomasti saada sisäministerin salkku, muuten me tämän kaltaisiin uudistuksiin emme pääse, ja tästähän meillä on kokemusta Ahti Karjalaisen A- ja B-hallituksista.

Samalla minä yhtyisin Aallon täällä käyttämään puheenvuoroon, että tämä Neste Oy:n tankkilaivahanke pitäisi myös tutkia ja ainakin keskustella siitä. Kiitos!

Yrjö H ä t i n e n (Helsingin piiri): Me olemme niin monta kertaa olleet ja kokoontuneet tänne näissä hallituskysymyksissä ja aina olemme täällä verrattain murheellisesti niitä ohjelmia laatiesamme olleet sitä mieltä, että lopputulos on aina se, että maalaisliitto vetää pitemmän korren ja me jäämme lehdellä soittelemaan. Tämä on vuosikymmenien kuluessa jatkuvalla syötöllä ollut samanlaista. Nyt hallitus hajosi tähän maatalouskysymykseen. Se oli sellainen vaaliteema - yhdyn siihen, mitä täällä ovat toisetkin puhuneet - että se on se avainkysymys, mihin meidän täytyy täydellisesti nyt keskittää voimamme. Jos me nyt annamme maataloustuottajille perään näissä asioissa, niin sen jälkeen meillä ei ole seuraavissa vaaleissa paljon mistään asiasta puhumista. Myös kunnallisvaalit tulevat näyttämään siitä sen selvän linjan, mikä on olemassa.

Sanotaan, että jos tämän ohjelmaluonnoksen perusteella kyetään laittamaan viiden puolueen hallitus, niin minä uskoisin, että tämän vielä kenttä voi jollain konstilla hyväksyä verrattain sopivasti, mutta jos lähdemme neljän puolueen hallitukseen, niin tilanne tulee olemaan se, että minä säälän niitä työtovereita, jotka ovat työmailla. Se tulee olemaan niin vaikea tilanne niille, jotka olemme vuosikym-

menien kuluessa työmailla sitä joutuneet tekemään ja puolustelemaan sitä, mihinkä joudutaan ja minkälaisen tapausten eteen joudutaan. Niiden miesten asema on kaikkein vaikein. On erittäin helppo niellä vaikka minkälaisia asioita hallitusportaissa ja muissa. Ne eivät ole henkilökohtaisia juttuja, mutta työmailla se on aivan toinen asia.

Tässä luonnoksessa on muutama erittäin hyväkin asia, ja tässä luonnoksessa, mikä tässä on, ei ole hyvinkään paljon tinkimisen varaa. Tässä on tämä asuntopolitiikka-asia, joka on erittäin tärkeä juttu, sillä työllisyyskysymyksen riippuu niin suurella määrällä nykyajan asunokysymyksestä. Monin paikoin olisi työtä, mutta ei ole asuntoja, joten eivät ihmiset missään silloin voi olla.

Sitten sanoisin tästä maataloustulosta, maataloustulolaista tai uudesta tulolaista ja näistä, mitä on olemassa. Jos me emme rupea pääsemään minkäänlaiseen konkreettiseen tulokseen tuosta ylijäämän tuottamisesta, näyttää olevan ihmisten käsitys sellainen, että me olemme aika pitkälle valmiit maksamaan maataloudelle niille ihmisille jonkin näköisen kohtuullisen elintason, jotka siellä ovat, mutta tavallisten palkkatyöläisten järkeen ei sovi se, että me myymme jatkuvasti erittäin suureen alihintaan elintarvikkeita rikkaisiin valtakuntiin joka puolelle maailmaa. Te jokainen tiedätte, että on välillä viety voitakin markan kilo. Tämä on jotakin järjetöntä, josta täytyy tulla jonkin näköinen loppu.

Minä en ollenkaan usko, että me saamme tästä tällaista. Jos tämän paperin mukaan lähdetään hallitukseen, niin tästä ei tule viiden puolueen hallitusta, ja jumala varjeloon neljän puolueen hallitusta, sitä minä en hyväksy ollenkaan. Ainoa tie, joka jää jäljelle, on silloin tämä meidän vähemmistöhallitus. On vilautettu eräissä piireissä sellaista, että kun tämä tilanne on nyt vaikea ja se riippuu niin paljon SKP:n tuosta kokouksesta, niin minä en tiedä, missä määrin siitä on epävirallisesti keskusteltu, että tämä Auran palokunta esiintyisi eduskuntaan pyytämällä luottamuslausetta ja se muuttuisi poliit-

tiseksi hallitukseksi. Sehän voisi olla eräänlainen ratkaisu jonakin välikautena. Sehän olisi kuulemma asiantuntijain mukaan silloin myös poliittinen hallitus, jos se menee eduskuntaan ja esittää jonkin ohjelman ja pyytää luottamuslausetta. Sehän on eräs osaratkaisu, mutta todennäköisesti ainoaksi ratkaisuksi jää vähemmistöhallitus. Vähemmistöhallitukseen jos joudutaan, meillä ei ole mitään syytä silloin ruveta tinkimään järin pitkälti näistä kysymyksistä, mitä on olemassa. Minä ymmärrän ammattiyhdistysliikkeen vaikeudet sen takia, että nyt on uusi sopimuskausi tulossa ja kaikki sopimukset päättyvät, ja jos ei ole olemassa vahvaa hallitusta, joka toimii niiden periaatteiden mukaan, miten työmarkkinajärjestöt sopivat ja mitä lainsäädäntöä siitä tehdään. Eduskunnasta en tiedä, uudesta eduskunnasta, minkälainen se mahtaa olla. Saadaanko sieltä läpi, mutta on eräs kysymys sellainen, johonka olisi hyvä, että jos joku ainakin eduskuntaihmisistä sanoisi siitä, ette me teemme vähemmistöhallituksen: onko mitään teoreettistakaan mahdollisuutta saada näitä erittäin tärkeitä lakeja, säännöstelylakeja eduskunnassa läpi, vai kaatuuko meidän hallituksemme siihen. Sen uhallakin on syytä lähteä tälle tielle ja jos siihen kaadumme, niin toisten asia on tehdä hallitus. Olisimme uteliaita näkemään, kuka tekee hallituksen. Tilannehan saattaa muuttua, kun on SKP:n edustajakokous mennyt ohitse.

On eräs asia, johon minä haluaisin puuttua ja se on se, että usein kun näitä ratkaisuja tehdään näissä korkeissa portaissa ollaan liian vähän tekemisissä, että miten ne vaikuttavat kentällä. Kentän ja johtoportaiden vuorovaikutus liian heikko meillä. Taitaa olla melkein tämä puolueenuevosto ainoa, jossa kuuluu ihan puhtaasti kentän ääniä. Kaikki korkeammat portaavat rupeavat olemaan jo, piiritoimikunnatkin, verrattain vierasta tavalliselle palkkatyöväelle ja erittäin ammattiyhdistysväelle, ja niiden ääni ei kuulu. Tiedämme kokemuksesta, että tavallisessa kokouksessa pidetyt puheenvuorot eivät pitkälle kannu.

Tällä puolueuuvostolla on aika suuri valta, jos se sitä joskus käyttää. Me olemme hyvin harvoin täällä koskaan puolueuuvostossa todella antaneet, vaikka me olemme epäedullisia asioita täällä nielaissheet, jotka olemme kauemmin täällä olleet, niin muutaman kerran olemme täällä suoraan sanoen tehneet päätöksiä, jotka ovat olleet erittäin ikäviä. Sen takia toivoisin hyvin hartaasti, että puheenvuoroja täällä käytettäisiin niin riittävästi, että myös todella saisimme tietää, mitä ajattelee myös maakunta. Me helsinkiläiset olemme ehkä vähän hiukan toisessa asemassa sen takia, että meidän tapaamme täällä kaikkia näitä johtohenkilöitä, ja ainakaan omalta kohdaltani en sano, että he ovat olleet mitään tuppisuita silloin, jos heiltä asioista on kysytty, ja me saamme täältä suurin piirtein tietää ja ehkä meidän näkemyksemme on monissa asioissa toisenlainen sen takia, että täällä pyörivät suurimmalta osaltaan asiat. Täällä saattaa olla, että täällä hosutaan toiste päin, ettei maakunta saata aina käsittää, mitä Helsinki hosuu, mutta ei pidä unohtaa, että täällä on meitä 90.000 varsinaista palkkatyöläistä, mutta meidän äänemme ei tahdo kuulua. Täällä on mennyt liian paljon siihen, että kaiken näköisten maistereiden äänet kuuluvat, mutta varsinaisen työläisen ääni kuuluu perin vähän, mitä on olemassa ja se saattaa antaa virheellisen kuvan siitä, mitä Helsingissä on. Monesti on puhuttu Helsingin herroista ja unohdetaan se, että on täällä meitä tavallisia eläjiä ja paljon niitä vielä onkin.

Sanoisin vielä tästä hallitusjutusta ja muusta sellaisesta, että on eräitä ryhmiä, esim. eläkeläiset, joita koskee kaikkein kipeimmin inflaatiohintojen korotukset. Tässä Virolainen radiossa sanoi, että elintarvikkeiden osuus ihmisten kulutuksesta on 28 %, mutta tavalliselle kansaneläkkeen varassa olevan kohdalta se osuus, mikä on elintarvikkeissa, on 80 %. Sillälailla päästään erilaisiin tuloksiin.

Minä en halua tässä sen pitempään enää jatkaa tätä asiaa. Minun mielestäni jos tästä ohjelmaluonnoksesta tingitään, niin silloin ei

lähdetä missään tapauksessa viiden puolueen hallitukseen, neljän puolueen hallitukseen ei ollenkaan, silloin otetaan vähemmistöhallitus vastaan. Se kaatuu kyllä, mutta se kaatuu kunnialla silloin niiden periaatteiden mukaan tai niiden vaaliteemojen mukaan, mitä olemme tehneet.

P u h e e n j o h t a j a : Jos panette merkille tilanteen, niin huomaatte, että me olemme jo puhuneet puoluetoimikunnan ulos melkein kokonaan. Toveri Paasio vielä kuuntelee, mitä sanomista täällä on puolueuuvostolla puoluetoimikunnalle. Eikä täällä taida olla kovin paljon hallitusneuvottelijoitakaan.

Pentti L a h t i (Turun et.): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Tähän äskeiseen toveri puheenjohtajan huomautukseen siitä, että me olemme puhuneet puoluetoimikunnan ulos puheenjohtajaa lukuun ottamatta, on syytä todeta, että puheenjohtaja onkin Turusta (naurua).

P a a s i o : Oikein!

Pentti L a h t i : On valitettavaa, että puoluetoimikunnalla on niin kiire jonnekin muualle, että he eivät kerkiä kuuntelemaan, mitä tässä nyt on tarkoitus esittää.

Välihuuto: Puoluekokous on kesällä!

Pentti L a h t i : Joka tapauksessa toveri puheenjohtaja aivan lyhyesti toteaisin, että ne ratkaisut, joita tehtiin lokakuun lopussa 1971 lähinnä sosialidemokraattisen puolueen päätöksenteon puitteissa, merkitsivät määrättyllä tavalla pyrkimystä suunnan muutokseen. Siitä hän oli kysymys. Tammivaalit, niin kuin on todettu, osoittivat, että tässä maassa vajaa 700 000 ihmistä otti aika myönteisesti vastaan tämän suunnan muutospyrkimyksen. Hätkähdyttävää vaan oli, että välittömästi vaalien jälkeen muistaakseni loppiaisen jälkeisenä päivänä kun lähdettiin käymään epävirallisia hallitusneuvotteluja, niin sil-

loin asetettiin kaksi työryhmää: työryhmä n:o 1 käsitteli ja asetettiin käsittelemään yksinomaan maatalouteen liittyviä kysymyksiä, ja työryhmä n:o 2 sai tehtäväkseen kaiken muun käsittelyn. Jo tämä työryhmäasettelu osoitti, että maassa edelleenkin hyvin laajoissa piireissä, korkeallakin tasolla, ollaan sitä mieltä, että maatalous sinänsä on yksi tämän kansakunnan kaikkein keskeisimpiä asioita, ja sitten tulevat kaikki muut yhteisklimpissä. Tämä sinänsä oli hätkähdyttävää ja samalla pikkuisen valitettavaa, että tämä työryhmäasettelu tapahtui näin. Meidän tahollamme ja laajoissa piireissä olisi päinvastoin odottanut, että esim. teollistamispolitiikkaa suunnittelemaan olisi asetettu aivan erillinen työryhmä ja sitten näitä muita asioita olisi käsitelty ikään kuin yhdessä klimpissä, koska loppujen lopuksi kuitenkin järkevä teollistamispolitiikka ratkaisee tämän kansakunnan tulevaisuuden. No, tehty mikä tehty, tulokset ovat nähtävissä ja eräänä tuloksena on nyt nähtävissä puolueen, lähinnä kai puoluetoimikunnan lopullinen ehdotus hallitusohjelmaksi, josta nyt on tarkoitus ottaa kantaa.

Kun on nyt kahteen kolmeen kertaan tätä paperia selaillut, on yhdyttävä niihin ajatuksiin, joita jo on esitetty, että tämä yleisesti ottaen on hyvä paperi, ja edelleen voidaan yhtyä kai siihenkin, että tämän paperin pohjalta on mahdollisuus lähteä jatkamaan keskusteluja nimenomaan viiden puolueen, toistan: viiden puolueen hallituksen muodostamisesta, mutta ei mistään muusta.

Kun katsoo aivan yleisesti tai lyhyesti eräitä tämän paperin yksityiskohtia, niin on todettava, että tässä kohta "Ulkopolitiikka ja ulkomaankauppa" on erittäin tasapainoisesti kirjoitettu ja siihen voidaan yhtyä. Erityisesti on ilolla todettava, että tähän paperiin on hyvin voimakkaasti kohdassa "Talouspolitiikka" ja sen alakohdassa "Tulonjako" otettu kahteenkin eri kohtaan nimenomaan palkkatyöväestön ja yleensä pienituloisen väestönosan aseman parantamiseen liittyvät asiat, ja näin ollen katsoisin, että ne tuli-

si jatkoneuvotteluissa aivan alleviivatusti esittää, kun neuvotteluja käydään.

Asuntopolitiikasta on mainittu ilahduttavana juuri tämä 900 miljoonan markan varaus vuoden 1973 tulo- ja menoarvioon. Tässä kohdassa muuten liberaalit ovat esiintyneet; tämä puolue, joka mahtuu yhteen henkilöautoon, eduskuntaryhmä yhteen isohkoon henkilöautoon, on turhankin suuriäänisesti pitänyt meteliä. Tosiasiaan on, että vuoden 1966 jälkeen nimenomaan sosialidemokraatit ovat olleet asuntopolitiikan kohdalla kaikkein voimakkaimmin näitä asioita viemässä eteen päin.

Aluepolitiikan osalta on nähdäkseni alleviivatusti todettava tämä kohta 16: edistetään elinkykyisten kasvukeskusten muodostumista, mutta samanaikaisesti vähän varauksellisesti on kai suhtauduttava tähän kehitysaluerahaston toiminnan jatkuvaan pönkittämiseen. On tietenkin hyvä, että meillä Pohjois-Suomessa asioita hoidetaan tehokkaasti, mutta vain nähdäkseni tämän kohdan 16 elinkykyisten kasvukeskusten muodostumisen pohjalta, ja tämä asia on siis läheisesti toinen toiseensa kytkettävä ja myös pidettävä toinen toisessaan kiinni.

Tämän ohjelmaperin ehkä kaikkein eniten tällä hetkellä kiinnostava kohta on sivulla 5: tämä maatalous, jossa puolue ehdottaa 5 pennin hinnankorotusta maitolitralla, mutta tässä ei kyllä aivan suoraan sitten todeta, mitä tämä vaikuttaa voin ja juuston ja muiden maitotaloustuotteiden hintojen korotukseen. Se on nyt joka tapauksessa selvä, että jos me ilman subventioita pyrimme nämä asiat hoitamaan kaikilta muilta osin kuin rukiin tavoitehinnan korotuksen osalta, niin tästä seurauksena yleensä maitotaloustuotteiden hinnat nousevat, ja seurauksena luonnollisesti silloin on suurtakin tyytymättömyyttä nimenomaan palkkatyöväestön keskuudessa. Joka tapauksessa on ymmärrettävää ja ymmärtää täytyy, että maatalouden hintojen kohdalla jotain kehitystä tapahtuu ja siellä on tapahduttava, ja nä-

kisin, että me voisimme asettua puoluetoimikunnan kannalle tässä kohdassa 23.

Täällä erityisesti on sitten kohdassa 24 pidettävä kai tiukasti kiinni tästä vaatimuksesta: hallitus tehostaa toimenpiteitä kotimaan maataloustuotannon ja maataloustuotteiden kotimaisen kulutuksen tasapainon aikaansaamiseksi. Erityisesti haluaisin alleviivattavaksi sivulla 6 tämän peltoalan supistamisen. Tässä ei ole sitä sanottu, mutta puheenjohtaja Paasion esityksessä 600 000 tuhannesta peltohehtaaria ja siihen nimenomaan kytkettävä näiden peltohehtaarien metsitys. Nyt on vain kyllä odotettavissa, ei meidän kannata niin kovasti toivoa, että täällä ratkaistaan tämä ylituotantokysymys. Meidän on kaikkien muistettava, että maataloustuotanto rakentuu tietenkin osittain pinta-aloihin, mutta osittain viljelytapoihin ja jo tässä ennustetaankin 2 % tuotannon nousua vuosittain lähinnä viljelytapojen tehostumisen rationalisoimisen kautta ja edelleen yhä lisääntyvän väkilannoitteiden käytön kautta ja siitä seurauksena meillä voi olla tämänkin jälkeen vaikeus nimenomaan ylituotannon kohdalla.

Sosiaalipolitiikka- ja eläketurva-kohdat ovat tässä nähdäkseni niin kuin odottaa sopiikin sosialidemokraattiselta puoluetoimikunnalta erittäin hyvin kirjoitettuja ja niihin sisältyy hyvin monia tärkeitä kysymyksiä. Ilahtuen on todettava, että kohdassa "sosiaaliturva" lasten päivähoito tuodaan selkeästi esille.

Yhtyisin siihen käsitykseen, jonka Satakunnan edustaja toveri Kallio täällä toi esille. Kun aluehallintoa käsiteltäessä kuntauudistusta vaaditaan ensimmäisessä vaiheessa toteutettavaksi, tulevassa mahdollisessa viidenkin puolueen salkkujen jaossa sisäministerin paikasta on täällä kerralla pidettävä ehdottomasti kiinni. Me olimme tekemässä kesällä 1970 nähdäkseni suuren luokan virheen, kun me lähes torjuimme sisäministerin salkun puolueelta, annoimme sen toisille. Häveten täytyy sanoa, että olin mm. itse tätä huonoa suunnitelmaa edesauttamassa.

Mitä tulee täällä kohtaan "Oikeudellisia uudistuksia", siellä aivan lopussa - niin, tässä on hyvistä asioista kysymys - aivan lopussa on neljä riviä puolustusvoimia koskevia asioita. Uudistetaan sotarikoslainsäädäntö ja sisällytetään se mahdollisimman nopeasti yleiseen rikoslakiin. Samalla halutaan puolustusvoimien kantahenkilökunnan, lähinnä kai aliupseerikunnan asemaa parantaa, samoin varusmiesten oikeusturvaa turvata. Olisi kyllä odottanut, että tässä olisi ollut eräitä lauseita, joissa mm. olisi todettu, että pyritään palvelusajan ja puolustuslaitoksen varusmiesten vapaa-ajan erottamiseen toinen toisistaan. Nähdäkseni tässä vaiheessa kyllä 1970-luvulla on täysin turhaa ensinnäkin pistää näitä nuorukaisiamme aivan täysin kahdeksaksi kuukaudeksi ikään kuin jonkinlaiseen koppiin. Kyllä nykyaikana voitaisiin ajatella, että tämä koulutus voisi tapahtua vapaammissa puitteissa. Edelleen olisi kai syytä kiinnittää huomiota palvelusajan lyhentämiseen esim. koulutusta tehostamalla, ja lopuksi sosiaalisia kysymyksiä pitäisi nähdäkseni myös selvittää. Kyllä on aika häpeällistä, että meidän nuorukaisemme lauantai- tai perjantai-iltapäivisin valtakunnan teillä ovat pyytämässä peukalokyytiä liikenteessä ja samanaikaisesti valtion sisäisin tulonsiirroin voitaisiin tarpeellinen määrä litteroita jakaa näille nuorukaisille, kun he kotilomille lähtevät.

Joka tapauksessa Turun puolella on suhtauduttu aika suurella varauksella näihin hallitusneuvotteluihin. On selvä, että me ymmärrämme, että on pidettävä pyrkimyksenä laajapohjaista viiden puolueen hallitusta ja sanoisin, että tältä pohjalta tämän paperin pohjalta eräin pienin tarkistuksin - kuten viittasin esim. puolustuslaitoksen kohdalla - tämä paperi voisi olla hyvä jatkoneuvottelujen pohja, mutta tästä sitten pitäisi pitää kiinni ja toistan alleviivatusti: viiden puolueen hallitus, ei muuta! Jos ei tähän päästä, niin Turussa kyllä laajalti ollaan sitä mieltä, että sitten sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus, sillä meillä on joka tapauksessa mahdollisuus pitää aloite käsissämme, mutta se sitten edellyttääkin jo vähän enemmän korjattelua.

tua selkeämpää sosialidemokraattista ohjelmapaperia, tosin tältä pohjalta.

Puh e e n j o h t a j a : Se seikka, millainen on sitten vähemmistöhallitus, ei ole enää meidän päätettävissämme yksin.

Pekka P e l t o n e n (Hämeen pohjoinen): Herra puheenjohtaja, hyvät puoluepuheenjohtajien jäsenet. Tämä kriisi, mikä nyt täällä kerta on menossa, on lähtenyt liikkeelle maataloudesta. Niin kuin täällä edelliset puheenvuoron käyttäjät ovat todenneet, se näyttelee täällä kerta suurinta osaa ja on luonnollista, että siitä nyt sitten puhutaan. On sosialidemokraattien asiana täällä kerta ottaa myös vastuu niiden maatalousasioiden hoitamisesta eikä missään tapauksessa pakoilla sitä vastuuta, vaan todella vastata siihen kysymykseen, minkä äänestäjät ovat esittäneet, että pystyvätkö he tätä asiaa jollakin tavalla edes hoitamaan.

Kun nyt katselee tätä hallitusohjelmaluonnosta, niin erikoisesti tulee eteen täällä eräs kysymys. Täällä Lahti mainitsi, että tämä eläketurvaa koskeva kohta on aika asiallinen, mutta kuitenkin selvästi näkyy siinä myös, että keskustapuolue on hoitanut taas asioitaan ja yrittää sillä tavalla saada taas määrätynlaisia etuja itselleen. Kehitys on ollut sellainen, että eläkelainsäädännön kohdalla on viime vuosina säädetty mm. sellainen lainsäädäntö, joka ennen kaikkea on suosinut maatalousväestöä. Sellaisia ovat mm. viimeinen rintamamies- tai sotilaseläkelaki, joka oli täysin maatalousystävällinen ja toi huomattavasti suuremman tuloksen juuri maatalousväestölle kuin kellekään muulle. Edelleen kaikki kansaneläkelain uudistukset viime aikoina ovat huomattavasti parantaneet juuri maatalousväestön asemaa ja sillä tavalla luoneet sitä kautta sellaista turvaa, mitä palkkatyöväki ei ole vastaavasti samana aikana saanut.

Kun katselee tässä tämän eläketurva-kohdan ensimmäistä kohtaa, jossa puhutaan, että hallituksen pitäisi nopeasti saada pystyyn ko-

mitea, joka ryhtyisi valmistelemaan eläkejärjestelmän yksinkertaistamista ja tarkoituksenmukaista yhtenäistämistä, tämä on sellainen asia, joka todella pitäisi nopeasti hoitaa, sillä monet erillispäätökset ja erilliskorjaukset kansaneläkelakiin ja muihin lainsäädäntöihin vievät asian vielä vain pahemmaksi. Olisi täällä kerta pyrittävä tämä asia jäädyttämään siten, niin kuin täällä viimeisessä kohdassa mainitaan, että eläkkeiden indeksisidonnaisuuden vaikutukset pitäisi selvittää. Niinpä esim. kansaneläkejärjestelmä, joka on täällä kerta sidottu elinkustannusindeksiin, sai viime vuonna kerta kerta 3 % korotuksen - keuhkokuume ja heinäkuussa - kun sen sijaan työeläkejärjestelmissä viime vuoden alussa tuli 9,6 % korotus ja tämän vuoden alussa 14,35 %, jotenka on aivan luonnollista, että kansaneläkejärjestelmän alaiset eläkkeen saajat ovat huomattavasti jäljessä ja heidän ostokykynsä täten on muodostunut huomattavasti pienemmäksi, ja tämä on sellaista väkeä, joka käyttää eläkkeensä juuri näihin kulu- tushyödykkeisiin, joiden hinnat taas vastaavasti ovat jatkuvasti olleet nousussa, silloin tuo indeksisidonnaisuus pitäisi nopeasti saada sellaiseksi, että se turvaisi saman tason edes, minkä saavat palkkatyöväki ja palkkaeläkejärjestelmän piirissä olevat henkilöt. Silloin voisi sanoa, että he ovat tasa-arvoisessa asemassa. Erikoisesti tämän vuoden alussa oli todettavissa se, että ne, joilla ei ollut tällaista työeläkettä, olivat kovin pettyneitä, kun muut saivat 14,5 % korotuksen ja he eivät saaneet mitään.

Tässä samassa kohdassa todetaan edelleen, että pitäisi joitakin etuoikeutettujen tulojen piiriä laajentaa, joka on hyvin arveluttavaa sikäli, että nämä kansaneläkelainsäädännön kohdat ovat täällä kerta niin monitahoiset, että niiden vaikutusta ei tiedetä ennen kuin vasta silloin, kun niitä aletaan soveltaa. Sen takia tällainen yksittäinen paikkaaminen aina tuo ikäviä jälkivaikutuksia, jotka sitten taas on paikattava jollakin uudella lainsäädännöllä.

Olisi tarpeellista, että todella tällainen toimikunta tai komitea asetettaisiin, jolle laitettaisiin määräaika, milloinka se saisi työnsä valmiiksi, ja sillä tavalla voitaisiin päästä yhtenäisempään järjestelmään. Ne, jotka lain toteuttajina ovat, tietävät varsin hyvin, ettei ole enää yksinkertaista hoitaa näiden systeemien mukaisesti lainsäädäntöä, vaan että joka päivä voi todeta, että erilaiset ihmiset joutuvat hyvin eriarvoiseen asemaan.

Myös toinen sellainen asia, joka täällä on todettu hallitusohjelmassa, on hintavalvonta ja hintakysymysten valvonta sillä tavalla, etteivät tarpeettomasti hinnat nouse. Nyt puhutaan tälläkin kertaa, että on olemassa jonkinlainen hintavalvonta, mutta on paljon sellaisia normaaleja kulutushyödykkeitä, jotka ovat jatkuvasti nousseet ja vaikuttavat jokapäiväisen ostajan toimeentuloon merkittävästi. On tietysti paljon sellaisia hintoja, joissa ulkomainen raaka-aine tai ulkomaiset tuotteet vaikuttavat, siihen ei hallituksen valvonta ylety. Kuitenkin varmasti tätä voitaisiin tehostaa ja vaikuttaa sillä tavalla, että sellaistenkin tarvikkeiden, jotka täällä kertaa ovat huimaavasti nousseet, hintojen korotusta voitaisiin välttää.

Kun nyt sosialidemokraateilla on todella otettava kanta tähän kysymykseen, niin on luonnollista, että ainoa oikea kanta on se, mikä vaaleissa on edellytetty, että me otamme vastuun näiden asioiden hoitamisesta, oli se sitten enemmistöhallitus tai vähemmistöhallitus, mutta kuitenkin että yritämme antaa niille ihmisille todella sitä uskoa, että meillä on halu hoitaa tämän maan asioita.

P u h e e n j o h t a j a : Täällä on varastossa 12 pyydettyä puheenvuoroa ja lisää voi tulla. Toivon teidän, jotka vielä puhutte, omaksuvan sellaisen asenteen, että te ette ihan kaikkea tee, vaan puhutte siitä, mikä on teidän mielestänne olennaisinta.

Sulo O j a n e n (Etelä-Häme): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Valitettavasti sen ensimmäisen puheenvuoron pyysin ennen kuin tätä hallitusohjelmaa oli jaettu ja joudun tässä kokouksen

aikaa käyttämään sikäli, että jouduin toisen puheenvuoron pyytämään.

Sen maitopussien rikkoutumista koskevan asian sanoin hiukan epäselvästi ja korjaan sitä toteamalla, että joko välityspalkkioissa tai meijerien voitossa on niin paljon varaa, josta voidaan ottaa tämä 5 pennin maidon hinnan korotus, jotenka tuottajahintaa ei tarvitse korottaa laisinkaan. Minun mielestäni tämä on eräs huomion arvoinen tekijä.

Mutta kiinnittäisin tässä hallitusohjelmassa huomiota kohtaan "Yleinen talous", jossa puhutaan työllisyysohjelmasta. Äskettäinhän hyväksyttiin uusi työllisyyslaki ja siihen tuli hyvin paljon parannuksia. Mutta siihen tuli eräitä valitettavia huononnuksia, joihin- ka pitäisi kiinnittää mahdollisimman nopeasti huomiota. Kun nyt uuden työllisyyslain perusteella ei lasketa kuntien työllisyysvahvuudeksi kuntainliittojen töitä ja eräitä muita töitä, seurauksena on, että talvityöntekijöiden kohdalla kuntien työntekijöiden määrä laskee erittäin alhaiseksi ja kun toisaalta työllisyyslaissa määrätään, että kesäaikana olevan työvoiman vahvuus ei saa ylittää talvityövoiman vahvuutta ja kun lisäksi vielä kesällä lasketaan kesälomalla olevat ihmiset työvahvuudeksi, niin tämä on sellainen epäoikeudenmukaisuus, johonka pitäisi saada erittäin kiireellisesti korjaus aikaan, ja varsinkin jos sitä vielä sovelletaan sellaisena kuin lakiteksti edellyttää jo kuluvana vuonna, jolloinka laki tuli niin myöhäisessä vaiheessa kuntien, asianomaisten kuntien tiedoksi, jolloinka näitä tekijöitä ei voitu ottaa kohtuudella huomioon.

Edelleen kiinnitän tämän ohjelmaluonnoksen siihen kohtaan huomiota, jossa puhutaan asuntopolitiikasta ja vähävaraisten asuntojen hankinnasta. Tämä on eräs erittäin vakava kysymys täällä hetkellä melkein koko maassa. Tässä korostetaan, että heidän asumismahdollisuuttaan on parannettava annettavilla tukemisilla yhteiskunnan varoista. Minusta se ei kuitenkaan ole riittävä. Täällä kertaahan on huutava

puute vanhusten asunnoista, jotka asuvat - ei tarvitse olla suuria - kahta puolta 30 neliömetrin. Lisäksi on huutava puute naimisiin aikovien parien ja nuorten parien asunnoista. Tämä on eräs probleema yhteiskunnassa tällä hetkellä, joka pitäisi tavalla tai toisella saada parannettua. Nyt puhutaan asuntopolitiikan kohdalla suurista asunnoista, mutta niiden suurien asuntojen vuokria tavallinen duunari ja nuoret parit eivät pysty maksamaan, joten tavalla tai toisella tämä asia tulisi saada torjuttua.

Edelleen kiinnitän huomiota siihen, etten löytänyt tästä hallitusohjelmasta kohtaa konkurssilain uudistamisesta, josta edellisessä puolueuuvoston kokouksessa puhuin. Konkurssilaki olisi saatava uudistettua sellaiseksi, että se antaa enemmän oikeutta työntekijöille, pienyrittäjille ja niille, jotka siitä joutuvat kärsimään, ja toisaalta asunto-osakelaki pitäisi muuttaa ja jälkipanttauksen kohdalla siten, ettei tällaista mahdollisuutta olisi siinä määrin kuin tällä hetkellä on. Viisaat oppineet tuomarit kirjoittavat, ettei ole mahdollista sellaista lakia saada. Kuitenkin pitäisi tehdä tämän asian kohdalla kaikki, mitä on tehtävissä.

Tietysti ei kaikkia asioita voida hallitusohjelmaan kirjata, mutta kuitenkin puhun tähän pöytäkirjaan tämän asian siinä mielessä, että tämä otetaan vakavasti huomioon. Riittävän paljon tässä maassa viime aikoina julkisesti on puhuttu kahdestakin suuresta tapauksesta, joissa tavalliset kansalaiset kärsivät erittäin suurta väkevää väryyttä. On aika tullut, jolloinka tämän asian kohdalla pitää saada parannusta aikaan.

Sitten kiinnitän huomiota erääseen asiaan. Täällä puhutaan kyllä aatteellisten yhdistysten verottamisesta ja se on aivan oikein ja sanon tämänkin asian kohdalla, ettei tietysti kaikkia detaljikysymyksiä voida hallitusohjelmassa mainita ja varsinkin kun se on kompromissintulos, mutta syytä on korostaa pöytäkirjaan puhuen tämän asian kohdalla, että tämä pitää melko tiukasti viedä lopultakin perille. Verotta-

jathan ovat himoverottajia, jos näin voisi sanoa. Toisaalta me korostamme, että kaikki tulot pitää saada verotettua, mutta me emme voi hyväksyä sitä, että ennen kaikkea aatteellisten yhdistysten verotusta kiristetään aivan jatkuvasti. Ei tästä ole kovin pitkää aikaa, jolloin ns. puhvettiravintolat aatteellisten yhdistysten pitäminä pantiin verolle. Tämä nyt ei ole ainoa kysymys: bingo on pantu verolle. Se on aatteellisten yhdistysten toimintaa, jossa ihmiset tekevät työtä ilman palkkioita, ja verottaja tulee ja vie pois nämä verot. Sen sijaan jotkut suuret veronmaksajat salaavat moninkertaisesti paljon enemmän maksettaviksi tulevia veroja ja näitä ei saa perittyä. Tähän tulee kiinnittää aivan erikoista huomiota.

Lopuksi kiinnitän sellaiseen asiaan huomiota, johon ei olekaan puolueuuvoston kokouksissa kiinnitetty huomiota. Me olemme saaneet tähän maahan valtakunnallisen työväentalomuseon, mutta valtakunnallinen työväentalomuseo on vain puolitie. Sillä ei ole kovinkaan pitkälle merkitystä, ellei sen rinnalle saada nopeasti työväenliikettä koskevaa museota. Käsitykseni mukaan tämän maan työväenliike, tämän maan vähäosaisin kansanosa on siksi arvokas, että kyllä yhteiskunnan varoilla on syytä vaatia rakennettavaksi työväenliikettä koskeva museo. Ollaan ajankohdassa, jolloinka viikottain - niin Hurri ainakin sanoi - tässä maassa häviää yksi työväentalo. Me tiedämme, että jokaisen häviävän työväentalon kohdalla häviää paljon vanhaa entistä, joka tarvitsisi saada tallennettua. Ei ole sellaista laitosta, jotta niin voitaisiin menetellä. Minun mielestäni työväenliikkeen kokonaisuudessaan pitää lähteä vaatimaan työväenliikettä koskevaa museota ja että valtio ja yhteiskunta myöntävät varat tätä museota varten. Se on vähin, mitä minun mielestäni työväenliike tänä ajankohtana voi vaatia.

Lopuksi päädyn siihen, että mieluummin näkisin - kuten täällä joku puhuja jo mainitsi - että jollei kunniakasta viiden puolueen hallitusta saada, mennään sitten vaikka vähemmistöhallitukseen ja kaadetaan siellä kunnialla.

Pekka H a k a l a (Vaasan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. On tietenkin selvää, että meillä tässä hallitusratkaisussa ei tunnu olevan muita kuin vain huonoja vaihtoehtoja ja meidän tulisi niistä huonoista vaihtoehtoista sitten pyrkiä löytämään se, joka kaikkein vähiten meitä kiusaisi. On tietenkin selvä meille myös se, että meille olisi tarkoituksenmukaista ja järkevää pyrkiä nimenomaan enemmistöhallitukseen, ja myös on selvää se, että kun me pyrimme enemmistöhallitukseen, se merkitsee sitä, että meidän on pakostakin luovuttava joistakin niistä teeseistä, joita me esim. vaalitaistelun aikana erittäin voimakkaasti heitimme ulos. Muuta mahdollisuutta meille ei kai sillä kohdalla ole.

Joka tapauksessa minun käsitykseni mukaan meillä kaikkein tärkein asia on se, että me saamme tähän maahan hallituksen, joka voi taata, että määrätty valvottu hintasäännöstely saadaan tässä maassa aikaan. Mikäli tähän ei päästä, ollaan vastaavasti ay-liikkeessä pakotettuja siihen, että joudutaan tulevaisuudessa työehtosopimusneuvotte- luissa tai työehtosopimusratkaisuisissa sijoittamaan työehtosopimuk- siin uudelleen indeksiehto. Se on valitettavasti paluuta siihen ti- lanteeseen, josta me jo olemme päässeet irti, se on paluuta entiseen, johonka yleensä ei pitäisi lähteä.

Joka tapauksessa on selvää se, että tärkein on miten me voimme hoitaa tässä maassa hintapolitiikan. Jos me voimme estää tarpeetto- mat hinnankorotukset, silloin me myös voimme tätä maata hallita. Mi- käli me emme siihen kykene, silloin me emme myöskään pysty hallitse- maan tätä maata.

Nyt tässä meille jaettu hallitusohjelma on monelta kohdaltaan hyvin pyöreä ja varsinkin se on sitä maataloustulon kohdalla. Minä en ainakaan saanut tarkkaa selvyyttä siitä, mitä esim. loppujen lo- puksi tämän ohjelman 25. kohta pitää sisällänsä, ja samalla tavalla tässä ohjelmassa on monia muita kohtia, jotka edellyttävät niiden

tutkimista ja selvittämistä.

Mikäli tämä ohjelma tällaisena hyväksytään, silloin se ainakin edellyttää sitä, että sosialidemokraateilla olisi mahdollisuus tähän hallitukseen sijoittaa vahvoja ministereitä, jotka voivat vastaisuus- dessa pitää huolen siitä, että tämän ohjelman mukaisesti sosialide- mokraattienkin näkemykset tulevat huomioon otetuiksi. Mikäli me emme saa tänne kunnollisia ministereitä, niin silloin tämä ohjelma on täy- sin tyhjän arvoinen.

Minä pitäisin tätä ohjelmaa ehkäpä jopa hyväksyttävänä edellyt- täen, että saisin hieman lisäselvyyttä siitä, mitä todellakin tämä ohjelma maataloustulon kohdalla pitää sisällään.

Mikäli nyt sitten me emme tällaiseen enemmistöhallitukseen pää- se, johonka meidän tulisi pyrkiä, täällä on hyvinkin voimakkaasti tuotu esille sellaisia näkemyksiä, että siinä tapauksessa meidän tuli- si muodostaa sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus. Minun käsityk- seni mukaan sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus olisi näistä vaih- toehdoista kaikkein huonoin. On kieltämättä todettava, että sillä on hyviä puolia, mutta täällä on jätetty huomioon ottamatta se, että täs- sä maassa ei varmastikaan tehdä yhtä ainutta työehtosopimusta ennen kuin hallituskysymys on ratkaistu. Ja sen jälkeen kun hallituskysymys on ratkaistu, lähdetään rakentelemaan työehtosopimuksia, jotka siis joudutaan tekemään jolloinkin huhti-, touko-, ehkä kesäkuussa. Jos maassa on hallitus, jolla ei ole selvää tukea siten, että se voisi tätä maata pitempään hallita, kuinka voidaan ajatella, että voitaisiin tehdä työehtosopimuksia pidemmäksi ajaksi muuta kuin sitä silmällä pi- täen, että silloin täytyisi pyrkiä mittaamaan ulos jotakin sellaista, josta epäillä, että sitä ehkä niin kuin vastaisuudessa tarvitaan.

On varmastikin selvä, että tällaisessa tilanteessa joudutaan tässä maassa erittäin vaikeisiin ratkaisuihin työmarkkinoilla. On odo- tettavissa ehkä hyvinkin pitkiä työtaisteluja, on odotettavissa täyt- tä rauhattomuutta ja myös on odotettavissa erittäin voimakkaita hinto-

jen korotuksia.

Mitenkä ajattelette, että sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus tässä tilanteessa voisi pelata niin, etteikö se kasvojansa menettäisi? Olisi varmasti onneton olotila se, että maassa käytäisiin vaikeita työtaisteluja, ja kuitenkin maassa olisi sosialidemokraattinen hallitus hallitsemassa. Ja on myös selvää se, että jos kuvitellaan, että ammattiyhdistysliike voitaisiin siinä tapauksessa valjastaa tukemaan tätä sosialidemokraattista vähemmistöhallitusta, minä en usko, että siihen on olemassa mahdollisuuksia. Minä luulen, että tässä asiassa ehkä ajatellaan, että ehkei meidän tarvitse niin suuresti pelätä näitä kommunisteja - kyllä ne ovat valmiit tukemaan sosialidemokraatteja, jos sosialidemokraateilla on vähemmistöhallitus - mutta ehkä unohdetaan se, että meidän kaikkien suurin vaikeutemme on siinä käänteessä meidän oma kenttämme eliä sosialidemokraattinen kenttä ammattiyhdistysliikkeessä. Pitäisi jo nyt tajuta, että se ei tälläkään hetkellä ole suinkaan rauhallinen, vaan se on erittäin rauhaton ja mikäli maassa ei saada selvää hintasulkua, on turha kuvitella, että tämä kenttä tulisi pysymään rauhallisena ja lojaalina sosialidemokraattisellekaan hallitukselle. Se on syytä muistaa, kun ajatellaan vähemmistöhallitusvaihtoehtoa.

Toveri puheenjohtaja, jos sallitaan, niin tässä esittäisin erään pienen kainon toivomuksen lopuksi.

Meitä puoluepuheenjohtajien jäseniä on aina silloin tällöin ruokittu sellaisella pienellä kirjeellä, joka on puoluepuheenjohtajien kokouksen PM. Minä toivoisin, että se aika, mitä näiden PM:ien kirjoittamiseen ja lähettämiseen on käytetty, käytettäisiin tehokkaampaan työhön. Niissä ei ainakaan tähän päivään mennessä ole mitään uutisarvoista ollut. Oikeastaan tekisi mieli sanoa, että niiden toimittaja voisi käyttää aikansa ehkä paremmin toimittamalla Aku Ankkaa tai Nakke Nakkutajaa!

Sven Erik Järvinen (Uudenmaan piiri): Toveri puheen-

johtaja, hyvät toverit. Kun kukin on täällä ilmoittanut kantansa käsiteltäviin asioihin nähden, totean, että Uudenmaan piirin edustajina kannatamme hallituspohjan ratkaisemista voimasuhtein 8 - 8, joskin puoluepuheenjohtajien aikaisempi esitys 9 - 8 porvariston enemmistöksi olisi paikallaan. Edellytämme, että pääministerin tehtävä niin ikään olisi annettava sosialidemokraateille.

Mitä tähän ohjelmaesitykseen tulee, on lähdettävä siitä, että kepun holtittomat vaatimukset tulevat torjutuiksi. Tämä ohjelma on todella kompromissi, mutta kuitenkin jo nyt sellainen, ettei tinkimisen varaa olisi.

Sosiaalipolitiikan toteuttamisen tärkeyttä on voimakkaasti korostettava. Siinä on erittäin paljon hyviä kohtia, meidän puolueohjelmamme mukaisia kohtia, jotka todella olisi saatava jos ei toteutetuiksi, ainakin valmisteluiltaan viritetyiksi.

Aluehallinto-ohjelmastamme emme tietenkään voi luopua. Kunnallislakien kokonaisuudistukseen on mielestämme vihdoin päästävä.

Maakunnallista itsehallintoa sellaisena kuin kepu sitä kaavailee, on pyrittävä kaikin keinoin vastustamaan.

Ellei viiden puolueen hallitusta saada muodostetuksi, puolueen on otettava vastuu vähemmistöhallituksen muodostamisesta.

Kansa seuraa valppaana tapahtumien kehitystä. Puolueemme on avainasemassa ja vastuu työväestön ja kuluttajien elintason turvaamisesta on sosialidemokraattien harteilla.

Toveri puheenjohtaja! Lisäksi yhdyimme kannattamaan varauksettomasti Helsingin piirin edustajien esitystä kannanmäärittelyksi Nesteen aluehankintoihin Japanista.

V i h e r i ä r a n t a (Hämeen pohjoinen): Arvoisa puheenjohtaja, hyvät toverit. Yritän noudattaa sitä puheenjohtajan toivomusta, että koetan lyhyesti tuoda esille käsitykseni tästä asiasta ryhtymättä niitä pitkään perustelemaan.

Näkisin tilanteen sen kaltaisena, että tällä meille esitetyllä paperilla huomioon ottaen, että se on vastaantulopaperi, voitaisiin lähteä viiden puolueen hallitukseen. Ellei se ole mahdollista, vaihtoehtona olisi päätyminen vähemmistöhallitukseen ja sitä varten olisi tietysti saatava parempi paperi.

Muutama näkökohta sitä silmällä pitäen, että näitä tavoitteita voitaisiin tarkistaa. Ensinnäkin mainitsisin kysymyksen rahapolitiikasta, josta meillä aikaisemmin talouspoliittisia kysymyksiä käsiteltäessä on ollut paljonkin puhetta. Tästä ohjelmapaperista ei tätä koskettelevaa ainakaan suoranaisesti löytynyt, mutta jos todella vähemmistöhallitusta silmällä pitäen jotakin uutta muokataan, niin siinä tulisi tähän kysymykseen puuttua, koska meillä tämä talouspoliittinen menettely on ollut aikaisempien hallitustenkin aikana hyvin paljon sellaista, että siinä rahapolitiikka on kulkenut muiden ratkaisujen edellä ja kun tähän rahapolitiikkaan liittyy myös olenaisesti korkopolitiikka, meillähän korkotaso on tavattoman korkea ja tämä kallis raha tietysti tietää korkeita tuotantokustannuksia, tähän kysymykseen tulisi sosialidemokraattien kannalta kyllä mielestäni puuttua tuntuvasti voimakkaammin kuin mitä tähän asti on tehty.

Maatalouspolitiikassa on joka tapauksessa tietysti liikuttava kompromissien tiellä ja nyt esillä oleva ratkaisu tietysti koskee yhtä vuotta ja on tietysti hyvin ymmärrettävää, että sosialidemokraattinen puolue on pyrkinyt pienviljejäitä suosivaan ratkaisuun ja siihen, että maatalouden tulonlisä turvattaisiin lähinnä maidon hinnan kautta tuottajille. Tähän kuitenkin liittyy näin yhtäkkiä ajatellen kuitenkin sellainen vaara, että tuo paljon esillä ollut voin ylituotantokysymys muodostuu entistä pahemmaksi, ja tässä tietysti ollaan sellaisen kysymyksen edessä, että tätä vaikeaa asiaa on sitten pakko tarkastella kuitenkin niin, että pienviljelijöiden tulota-

so pyritään turvaamaan ja tämän voin ylituotantokysymyksen ratkaisuun on pyrittävä löytämään joitakin mielekkäitä teitä.

Tulonjakokysymyksistä on paljon puhuttu ja on hyvä, että nämä asiat ovat tässä ohjelmassa esillä. Olisi erityisen hyvä, jos niissä voitaisiin käytännössä saada nykyistä enemmän aikaan. Tähän liittyen eräs pieni seikka, josta myös mainitaan, nimittäin tämä tilastointipuoli. Nythän tämä meillä tapahtuu yksinomaisesti näiden keskiarvolukujen mukaisesti ja senhän tiedämme, että nämä eivät suinkaan anna lähimainkaan todellista kuvaa pienituloisten kohdalta.

Tässä puhutaan myös väliportaan hallintouudistuksesta. Siitähän on täällä aikaisemmissa puolueuuvoston kokouksissa puhuttu enkä ryhdy siinä suhteessa pitkälti toistamaan niitä näkökantoja, joita Pohjois-Hämeen puolesta on tässä asiassa tuotu esille, mutta korostaisin kuitenkin sitä, että tämä lääninjaon uudistaminen erityisesti Pirkanmaan talousalueen kohdalta olisi kiireellisesti toteutettava asia.

L e s k i n e n (Kuopion piiri): Puuttuisin tähän hallitusohjelmaluonnoksen tulonjakokysymykseen, jossa todetaan, että hallitus pyrkii kansalaisten tuloerojen kaventamiseen parantamalla ensisijaisesti pienituloisten asemaa. Tähän todennäköisesti uuden hallituksen on syytä puuttua, koska tämä VPK on parantanut tähän mennessä suurituloisten asemaa. On tehty yksi B-palkka lisää ja sen jälkeen suoritetaan todennäköisesti tiettyjä siirtoja, joilla korjataan muiden yläpalkkaluokkien asemaa. Tämä tuloerojen kaventaminen on tähän asti tapahtunut todennäköisesti ja aina lähinnä tuommoisten 1000 markkaa vuokaudessa hankkivien ihmisten kustannuksella. Niiden tuloeroja on kyllä pyritty tasoittamaan niin että joka ennen sai 1050 markkaa ja toinen sai 1000 markkaa, niin nyt todennäköisesti molemmat saavat 1050 markkaa, mutta yläpäässä ei ole tällaista tuloerojen kaventamista juuri huomattu. Näin ollen kun me täällä hallitusohjelmaan otamme tällaisia määritelmiä, niin niissä olisi syytä noudattaa myös hallituksen toiminnassa näitä määritelmiä. Tämä ei nyt koske tätä tulevaa hal-

litusta, mutta todennäköisesti jos sosialidemokraattinen puolue olisi halunnut, niin se olisi voinut kommentoida aika voimakkaastikin tässä B-palkkaluokkakysymyksessä, mutta tätä ei ole kylläkään tehty.

Mitä tulee sitten tähän maatalouskiistaan, johon hallitus kaatui, niin on perin ihmeellistä, että koko Suomen kansa hyppää tämän maataloustulosysteemin mukaan aina milloin mihinkin suuntaan. Monet muut tuloryhmät, niin kuin täällä joku edellä puhuneista tovereista totesikin, joutuvat tyytymään siihen, mitä annetaan, mutta siellä ovat ne vaatimukset valmiina ja on aivan varmaa, että tuli nyt sitten enemmistöhallitus tai vähemmistöhallitus, niin tämä maatalousasia menee semmoiseen päätökseen niin kuin se on kaavailtakin. Mutta kun puhutaan tästä 5 pennin hinnannoususta maitolitralta, niin olisi syytä selvittää, onko se nyt sitä viime vuotista takautuvasti maksettavaa korotusta, vai onko se nyt uutta.

Kuopion piiri katsoo, että ellei saada enemmistöhallitusta, niin huonoon vähemmistöhallitukseenkaan ei ole syytä mennä, ainakaan neljän puolueen.

Mitä tulee sosialidemokraattien vähemmistöhallitukseen, siitä voidaan todeta, että se tehtävä ei tule olemaan helppo ei hallituksen jäsenille eikä koko puolueelle. Se ei tule palvelemaan varmasti-kaan puolueen etuja, koska määrättyjä tehtäviä ei voida viedä päätökseen vähemmistöhallituksena. Mutta ellei muuta vaihtoehtoa ole, niin silloin on syytä tehdä vähemmistöhallitus, mikäli valtion toimitusjohtaja niin katsoo, sillä sitähan ei puolue voi tehdä, ellei todennäköisesti presidentti sitä nimitä, ja jos hän haluaa porvarillisen vähemmistöhallituksen, silloin meillä ei ole asian kanssa mitään tekemistä. Asia olisi silloin O.K.

Puhetta johtamaan siirtyi tässä vaiheessa Sven Erik Järvinen.

Ilmoitusasia

P u h e e n j o h t a j a : Ruokailutauko pidetään kello 13.00

ja se on noin tunnin pituinen. Alakerroksessa käytössä on ravintolasali ja eriö 2.

Ilmoitus merkittiin.

Keskustelua jatkettiin.

Esko N i s k a n e n (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tulee muistaa, niin kuin kaikki varmaan muistavatkin, että tilanne vähemmistöhallitusta ajatellen on kokonaan toinen kuin mikä se oli vuonna 1948, jolloin sosialidemokraatit viimeksi ovat joutuneet tämän ikeen päällensä ottamaan. Silloin puolueen ympärillä oli myönteistä ilmapiiriä. Tällä hetkellä - sen voin vakuuttaa - pahaa tahtoa on meidän ympärillämme tavattoman paljon ja esim. eduskunnassa erittäin myrkyttynyt ilmapiiri. Se on tietenkin toisten syytä, mutta rohkenen sanoa, että aivan syyttömiä emme ehkä itsekkään kaikessa ole tähän muodostuneeseen tilanteeseen. Näissä olosuhteissa viiden tai neljänkin puolueen enemmistöhallitus on varmaan-kin parempi vaihtoehto kuin sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus. Ryhmän sisällä tästä asiasta on keskusteltu, virallista kannanottoa ei ole, koska se ei meille kuulu, mutta hyvin huomattavan osan mielialoja voi luonnehtia esimerkiksi ryhmämme varapuheenjohtajan Nevalaisen lausumalla huulella, että "ainoastaan sota, rutto tai uusien vaa-lien pelko voivat olla syynä sosialidemokraattisen vähemmistöhallituksen muodostamiseen". Toki ryhmän sisällä tietenkin on myös toisenlaisia mielipiteitä!

Tulee muistaa, kun suunnittelemme aikaa tästä eteen päin ja sitä, miten sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus, jos nyt sellainen tulee, roimasti ja rohkeasti toteuttaa sosialidemokraattien ohjelmaa, että se ei sitä tee. Tällaisiin ajatuksiin hallitusta ei kannata lähteä pystyttämään. Ei asioita voida yksin hoitaa. Eduskunnassa on joka tapauksessa jokaisesta esityksestä tehtävä kompromisseja mui-

den ryhmien kanssa, jos niitä aiotaan saada lävitse, ja hyvin suurelta osalta hallitus joutuu miettimään näitä kompromisseja jo ennen kuin esityksen antaa.

Ehkä on syytä myös ottaa huomioon se, että me emme sataprosenttisella todennäköisyydellä voi itse valita sen hallituksen kaatumistapaa. On tietysti kaunis ajatella, että komeasti saappaat jalassa se sitten johonkin kaatuu, jos sellainen tulee, mutta saattaa olla sellainenkin mahdollisuus, jonka toivoisin tulevan tässä ajatteluksi, että sen ei anneta kaatua, vaan kun tätä pahaa tahtoa on ympärillä, niin ikään kuin hääkiin pistetään kepillä ja hiillostetaan. Tällä haluaisin korostaa ennen kaikkea sitä, että ne asiat, joista nyt olemme päättämässä, ovat sellaisia, joista on otettava yhteinen vastuu.

Tällä toveri Hakala viittasi siihen, että sosialidemokraattinen kenttä ei varmaankaan tässä keuhällä, vaikka sosialidemokraattinen vähemmistöhallituskin olisi, tule kaikissa tilanteissa olemaan lojaali. Näin ei varmaan asianlaita olekaan. Mutta meidän tulisi, silloin kun ratkaisuja teemme, muistaa, että vastuu on yhteinen. Viime vuosina protesti on ollut suurta muotia, vastuun ottaminen ei! Valitettavasti hyvin nopeasti sen jälkeen kun erilaatuisia hallituksia on tehty, on omakin mielipide kääntynyt niitä vastaan voimakkaasti. Muun muassa se kohtelu, jonka toveri Paasion hallitus vuosina 1966-68 tässäkin salissa sai, ei ollut oikeudenmukainen. Ja tällä lähtöviivalla tahtoisin tämän muistuttaa mieliin, koska eduskuntaryhmällä joka tapauksessa on ankara paine edessään, jos sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus syntyy, jota henkilökohtaisesti en siinä tehtävässä, missä nykyisin toimin, millään muotoa toivo, mutta jos sellainen syntyy, tämän hallituksen tulee samalla kun se asioita pyrkii hoitamaan mahdollisimman hyvin päättävästi etsiä sellaista tilannetta, jolloin hallituspohjaa voidaan laajentaa enemmistöhallituksen suuntaan. Sen ei tule katkoa siltoja, vaan sen tulee päättävä-

väisesti pyrkiä siltoja toisiin puolueisiin ja erilaatuisiin intressipiireihin siinä vaikeassa tilanteessa rakentamaan. Erityisesti on koetettava varoa, ettei se yhteistyön pohja, joka kahden suuren työväenpuolueen kesken on ainakin eduskuntatasolla viime vuosien aikana saatu hyvin rakennetuksi, nyt alkavan vaiheen aikana kärsi kohtuuttomia vaurioita.

Mikko P e k k o n e n (Kymen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Taas täytyy vielä pikkuisen palata siihen vanhaan, tuon eduskunnan hajoittamiseen. Mehän julkisuudessa emme ole sanooneet, että se on kaatunut aivan maatalouskysymykseen, vaan tulonjakokysymykseen myös maatalouden sisällä. Siis sosialidemokraattinen puolue katsoo, että maatalouden vaatimukset eivät ole kohdistuneet koko maataloudelle, vaan sielläkin on tulonjaossa niin kuin tässä yhteiskunnassakin epäsuhteita, ja siinä mielessä emme suostu niihin vaatimuksiin. Tämähän oli se meidän vaaliemme keskeinen teema millä vaalikävimme. Nyt olemme kuitenkin saaneet käsiteltäväksi tämän uuden ehdotuksen viiden puolueen hallitusohjelmaksi ja minä korostaisin, että tämä ohjelma, mikä nyt on meille jaettu, olisi nimenomaan viiden puolueen hallitusta varten. Tämä edellyttäisi ennen kaikkea, että myös kansandemokraatit olisivat tässä hallituksessa mukana. Silloin me voisimme tämän ohjelman jotenkuten ihmisille ja kentälle selostaa ja ennen kaikkea työpaikoilla.

Meidän ehdottomasti suurena puolueena olisi pyrittävä hoitamaan politiikkaa niin, että me voisimme olla mukana hallituksessa, koska jos me ajattelemme tätä meidän yhteiskuntaamme meidän paras tapa olisi hoitaa myös sitä tulonjakopolitiikkaa, mitä me olemme korostaneet, ja tasa-arvopolitiikkaa olemalla hallituksessa, mutta ei tietenkään minkälaatuisella ohjelmalla tahansa.

Kun me tätä hallitusohjelmaa ja yleensä näitä hallitusohjelmia luemme, niin meidän on todettava, että näissä yleensä olemme viime vuosien aikana voineet määritellä konkreettisesti sen kohdan halli-

tusohjelmissa, mikä koskee maataloutta, niin kuin tässäkin ohjelmaesityksessä on melko selvästi sanottu, mitä maatalous tulee tämän hallitusohjelman perusteella saamaan. Mutta nämä muutkin ohjelmat ovat, niin kuin me olemme korostaneet tuota yleisvastuullista kantamme tässä yhteiskunnassa, sittenkin hallituksen toimintakyvystä riippuvaisia, millä tavalla hallitus on toimintakykyinen. Kun me ajattelemme yleensä meidän toimintamahdollisuuksiamme nimenomaan taloudellisissa asioissa suomalaisessa yhteiskunnassa, olemme tähän tässä muutamissa puheenvuoroissa todenneet, että mm. Neste Osakeyhtiö tilasi taas laivoja tuolta, ja meillähän tietävästi siellä Neste Osakeyhtiön hallinnossa on joku sosialidemokraattikin. Tässä pitäisi heittää pieni huuli vähän tämän keventämiseksi. Kun eräässä maassa oli eräs suuri kokous, jossa suuri puoluejohtaja moitti edeltäjänsä kaikkennäköisistä teoista, mitä tämä oli valtakautensa aikana tehnyt, ja tämä moittija oli myös kuulunut päättäviin elimiin, niin suuren kokouksen keskuudesta kuului ääni ja kysyi: "Mitä te toveri teitte silloin kun tämä tapahtui?". Tämä toveri sanoi, että "nouseeko se toveri ylös, joka esitti tämän kysymyksen?". Ajat olivat niin tuoreessa muistissa, ettei ketään noussut. Hän sanoi, että hän teki juuri samalla tavalla!

Meistä sosialidemokraateista ja sosialidemokraattisista rivi-miehistä tuntuu tässä suomalaisessakin yhteiskunnassa, kun meillä on kuitenkin etenkin valtion yhtiöissä meikäläisiä tovereita paljon päättävissä elimissä, että mitä nämä tekevät siellä silloin, kun tulee tämän laatuinen esitys. Esim. jos ajattelemme tässä hallitusohjelmaa, täällä on sanonta, että edistetään hallituksen toimenpitein kotimaiseen tuotantoon suuntautuvaa kysyntää. Jääkö tämä taas hallituksessa kuolleeksi kirjaimeksi, kun meidän omat valtiojohtoiset yrityksemme suuntaavat tällaisessa työllisyystilanteessa, jolloin suomalainen teollisuus etsii kasvuedellytyksiä, kaikkennäköisiä tilauksia ulkomaille, suuntaavat mm. Neste-yhtiössä, joka voi monopolina siirtää

hintoihin paremmin kuin kukaan muu yhtiö tässä maassa, ja nämä tekevät tällaisia ratkaisuja. Tuntuu kuin istuisimme paikallamme, ja siihen aikaan kun hallitusohjelmaa tarkastellaan. Me Kymen piirin edustajat olemme sitä mieltä, että tämä on viiden puolueen hallitusohjelma ja nimenomaan sellainen, missä ovat kansandemokraatit mukana, ja tämän hallitusohjelman toteuttaminen vielä edellyttää, että tässä hallituksessa on pääministerin äänellä enemmistö vasemmalla. Muuten tätä hallitusohjelmaa ei pystytä toteuttamaan muilta osin kuin mitä tässä on selvästi määrätty maatalouden osalta. Tässä mielessä minä katsoisin, että olisi pyrittävä tähän viiden puolueen hallitukseen nimenomaan kansandemokraatit mukana ja sillä lailla, että se pääministerin äänellä ratkaistaisiin vasemmistoenemmistöksi. Ellei tämä synny, sen jälkeen olisi katsottava vaikka sitä vähemmistöhallitusta, mutta mikäli joudumme neljän puolueen hallitukseen - jos kansandemokraatit sisäisten kysymysten takia eivät lähde - taas täytyisi tässä hallituksessa olla sosialidemokraateilla ainakin pääministerin äänellä enemmistö.

Ilmoitusasia

P u h e e n j o h t a j a : Menettelytapavaliokunta kokoontuu välittömästi ruokailutauolla ravintolan uudessa eriössä. Tämä otettaneen huomioon.

Ilmoitus merkittiin.

Keskustelua jatkettiin.

Pentti V ä ä n ä n e n : Täällä on jo ties kuinka monta toveria käynyt selittämässä, että liikoja ei sovi vaalilupauksista tinkiä, joten minun ei tarvitse kiinnittää tähän enää huomiota.

Tämä ohjelmaluonnos tai -esitys, mikä tämä sitten lieneekin, se hän on jo sovittelun tulos ja kun me lähdemme neuvottelemaan kokoomus-hallituksen muodostamisesta, niin me samalla myös tunnustamme sen, että me olemme valmiit jossain määrin tinkimään ja ainakin jossain määrin

sovittelemaan. Se, onko tässä sitten jo liikaa vai onko vielä varaa, on tässä päätettävä.

Haluaisin kiinnittää huomiota ainoastaan kahteen kohtaan. Tässä esityksen 2. sivulla todetaan kohdassa talouspolitiikka, tulonjako: 4. Reaalitulojen nousun takaamiseksi hallitus toteuttaa tehokasta hintavalvontaa ja -säännöstelyä. Varsin yleisesti ollaan sitä mieltä, että UKK-sopimus mureni tässä juuri siihen, että hallitus ei pystynyt tällaista hintasäännöstelyä ylläpitämään. Sen vuoksi on välttämätöntä sosialidemokratien mukanaololle mielestäni se, että jatkossa voidaan entistä tehokkaampi hintasäännöstely toteuttaa.

Toisena kohtana - alkaa 1. sivulta - lähdetään ensinnäkin siitä, että Suomen suhteet EEC:hen jäävät ratkaisematta tässä hallitusohjelmassa, mutta samalla todetaan, että hallitus pyrkii ratkaisuihin, jotka sulkevat ulkopuolelleen kaiken poliittisen sidonnaisuuden ja turvaavat kaupalliset etumme, talouselämämme omaehtoisen kehityksen, korkean työllisyyden ja aktiivisen kehitysaluepolitiikan. Itse asiassa tässä on jo tehty aika paljon päätöksiä EEC:n suhteen. Tämä esim. sulkee ehdottomasti pois sellaiset kaavailut, joita oikeisto on EEC-järjestelyjen suhteen tehnyt.

Tässä ohjelmassa on paljon hyviä kohtia. Ohjelmat ovat tietysti aina tulkinnan varaisia ja jonkin verran pyöreitä ja sen vuoksi on tietenkin vielä tärkeämpää tai ainakin yhtä tärkeää se, miten voimia jaetaan siten hallituksen sisällä.

Yhdyn täällä esitettyihin niihin mielipiteisiin, että Karjalaisen II B-pohja ei ole käyttökelpoinen. Tässä hallituksessa on jo hallituksen sisällä sitä ilmeisempi vaara, että hallituksen painopiste tulee olemaan porvarillinen. Eduskunta on porvarillinen, joten meidän mahdollisuutemme oman politiikan ajamiseen ovat erittäin rajoitetut. On lisäksi otettava huomioon, että juuri tämä tilanne ja tämä pohja oli se, joka johti vaaleihin ja kriisiin: siis nyt olisimme jo

palaamassa siihen tilanteeseen, joka oli ennen vaaleja.

Toinen hyvin tärkeä kysymys on se, josta on jo paljon puhuttu: tämä salkkujen jako. Ensinnäkin on lähdettävä siitä, että Suomen hallitusmuoto on omaksunut parlamentaarisen järjestelmän. Siinä on oleellista ja erikoista se, että on olemassa hallitus ja on olemassa oppositio. Hallitus edustaa vain itseään ja oppositio itseään. Näin ollen ei voida mitenkään lähteä siitä, jos pidetään kiinni parlamentarismin periaatteista, että esim. keskustapuolue edustaisi kokoomusta, SMP ja kristilliset voivat edustaa vain itseään ja näin ministerisalkut voidaan tämän periaatteen mukaan, joka meillä on yleisesti omaksuttu, jakaa hallitukseen osallistuvien puolueiden voimasuhteista. Tämä 8-8, jossa pääministeri olisi vasemmistolla, sekin olisi jo jonkin verran tingitty tästä periaatteesta, mutta ehkä tällainen tinkiminen voidaan tehdä.

Hyvät toverit, aivan lyhyesti näin lopuksi: Puolueen nuoren pää edustajana haluaisin kiinnittää huomiota samaan, mihin toveri Lahti aikaisemmin, eli näihin varusmiesten asioihin. Suomen Varusmiesliitto, jossa sosialidemokraateilla on vahva asema, on varsin aiheellisesti kiinnittänyt huomiota nykyisen koulutuksen jälkeensäneisyyteen. Liitto on mm. vaatinut asevelvollisuusajan tarkistamista, vapaa-ajan ja palvelusajan erottamista toisistaan sekä sosiaalisten etujen ja oikeusturvan parantamista. Puolustuslaitoksen kehittäminen on liian kauan saanut olla sotilasjohdon konservatiivisissa käsissä. Asioista on aika tehdä päätöksiä poliittisella tasolla unohtamatta samalla keskustella armeijan tehtävistä ja tarpeellisuudesta tämän päivän Suomessa. Sosialidemokraatteina meidän on voimakkaasti tuettava vaatimuksia asevelvollisuusajan lyhentämisestä, vapaa-ajan ja palvelusajan erottamisesta toisistaan ja sosiaalisten etujen ja oikeusturvan parantamisesta sekä yhtenäispäällystön luomisesta. Erityisesti SDP:n johdon ja puolueen ministereinä olevien edustajien - jos sellainen tulee - on kiinnitettävä huomiota puolustuslaitoksen perinpohjaiseen uudistukseen.

P u h e e n j o h t a j a : Kello on jo yli 13.00. Pidettäneen tunnin pituinen tauko.

Keskustelu keskeytettiin.

Lounastauko klo 13.04 - 14.04.

Puhetta johti Sven Erik J ä r v i n e n :

P u h e e n j o h t a j a : Kokous jatkuu.

Jatkettiin aamupäivän keskustelua.

Artturi O k k o n e n (Kajaanin piiri): Toveri puheenjohtaja ja hyvät toverit. Täällä oli äsken erittäin mukavaa kuulla toveri Hätisen sanovan, että pitäisi kuulla vähän mielipiteitä muilta alueilta, sillä meillähän eri alueilla on eräissä asioissa erilaiset näkemykset. No, ehkä näin tavallaan onkin. Kun täällä tähän asti on puhuttu vain Etelä-Suomen suulla, niin siirryttäköön tässä vähitellen tuonne pohjoiseenkin päin. Tässä muutamalla sanalla esitän näitä Kainuun terveisiä tässä kysymyksessä.

Mehän kävimme tosiaan selvillä teemoilla vaalit ja pärjäsimme näissä voisi sanoa varsin hyvin. Edelleen meillä on se ohjelma voimassa, joka meillä oli vaaleissa ohjelmana, ja voisi sanoa niin kuin Vennamo sanoo, että "Suomen kansa odottaa" ja kai ne, jotka sosialidemokraatteja äänestivät, myös odottavat, että me tätä ohjelmaa pyrkisimme toteuttamaan.

Täällä on kannanottoja tähän hallituskysymykseen esitetty. Toiteaisin, että nämä ovat aika lailla yhdensuuntaisia. Muistelen tässä, että kun noin parinkymmenen vuoden aikana olen täällä puolueuustossa ollut mukana, on täällä ollut monenlaista keskustelua hallituksen muodostamisesta ja hallitusohjelmasta. No, kaikki nämä hallitukset aikanaan ovat hoitaneet asioita aikansa, olkoonpa niillä ollut ohjelma sitten mikä tahansa, ja kukaan hallitus ei ole täydellisesti pystynyt ohjelmataan toteuttamaan. Meillä kainuulaisilla on siellä

aika lailla yksimielinen käsitys sellaisilla henkilöillä, jotka nimenomaan ovat sosialidemokraatteja äänestäneet, että se vaaliohjelmamme oli hyvä. Lisäsimmehan me siellä äänimääräämme tuolla Pohjan raukoilla rajoilla - niin kuin sanotaan - Kainuussakin noin 25 %:lla. Se osoittaa sitä, että kansa tosiaankin odottaa.

Hallituskysymyksessä ovat eväät minulla jokseenkin saman suuntaisia kuin mitä tämän kokouksen henki on ollut. Me tietenkin toivomme, että saataisiin aikaan tuo viiden puolueen hallitus, mutta kuten kaikilla on meillä tiedossa, näyttää siltä, että kommunistit sisäisten skismojensa vuoksi eivät uskalla mennä hallitukseen. Sanoihan kyllä siellä Kajanissa eräs SKP:n toimitsija nyt, että jos tämä heidän puoluekokouksensa ei olisi näin lähellä, he menisivät hallitukseen, mutta odottakaahan syksyyn, niin me tulemme kiltisti mukaan. Saa nähdä, kuinka tämän käy. Ehkä tämä johtuu osaksi siitäkin, että hän halusi purkautua, kun joutui hallituksen jäsenen virasta pois.

Nämä terveiset toisin, että ellei tähän viiden puolueen hallitukseen päästä, me voisimme hyväksyä neljän puolueen hallitukseenkin ja myös viimeisenä ratkaisuna tämän yhden puolueen hallituksen.

Täällä toveri Niskanen varoitteli varsin pessimistiseen sävyyn niitä vaikeuksia ja haittoja, mitä yhden puolueen hallituksella on. On luonnollista, että haittoja on ja hankaluuksia on, olipa monen tai yhden puolueen hallitus.

Nämä vaikeat taloudelliset ja ennen kaikkea palkkapoliittiset ratkaisut, jotka ovat edessä, siinä ehkä tarvitaan hallituksenkin toimenpiteitä ja tämä nähtävästi onkin suurin vaikeus tässä yhden puolueen hallituksessa. Meillähän on hyvällä alulla tämä inflaatiokierre. Taas ovat kysymyksessä palkat ja hinnat, hinnat ja palkat, mistä kohdin tämä pysäytetään?

Siis me kainuulaiset yhdymme siihen, että meidän pitäisi olla hallituksessa ja meidän pitäisi yrittää toteuttaa sitä ohjelmaa, minkä me olemme kansalle esittäneet. Tämä ohjelmaluonnos, mikä täällä esitetään,

sehän on tosiaankin tuollaisen kompromissin tulos. Me emme tällä voimalla voi vaatia täydelleen kuten me ajattelemme näitä asioita hoidettavaksi.

Minä nyt olen sen sanonut jo niin monta kertaa täällä aikaisemmin, mutta pitäneekö se sanoa vielä taas tälle ammattiyhdistysväelle vähän niin kuin vastavetona, joka sanoi edustavansa sitä palkkatyöväkeä. Minä sanoisin tai voisin sanoa, että edustan sitä maataloustyöväkeä, en MTK:ta, mutta niitä kainuulaisia pienviljelijöitä. Sanoisin senkin vielä kerran, että yhdistyksessä, johon kuulun, ovat enemmistönä pienviljelijät. Tässä joutuu kysymään näiden äskeisten puheenvuorojen perusteella, että mikä on se palkkatyöntekijä? Mitenkä tämä määritellään? Onko se aina ehdoton vaatimus, että se kuittaa tilinsä. Tässäkin voidaan sanoa tai voidaan määritellä raja, kuinka iso sen tilan pitää olla, ennen kuin se on palkkatyöntekijä tai ei ole palkkatyöntekijä. Eikö tuo pienviljelijä, kainuulainen ja pohjoissuomalainen ole myös palkkatyöntekijä? Hän korjaa palkkansa siitä työstä, minkä hän siitä pienviljelyksestä saa. Jos tässä koettaisi lyhyesti sanoa vain, niin me siellä olemme valmiit hyväksymään tuon ohjelmaluonnoksen mukaisen 5 pennin korotuksen maidon hintaan, sillä myös sen pohjoissuomalainen pienviljelijä - siellä ei voida maanviljelijöistä puhua eikä suurmaanviljelijöistä - myös ansaitsee palkkansa. Tämä tuntuu tietenkin kuluttajan kukkarossa, mutta kyllä siellä pienviljelijän kukkarossakin tuntuu tämä hinnan nousu. Kyllä maalarin, muurarin, putkityöntekijän, jotka tulevat taloon remonttia pitämään, palkka on noussut myös. Lyhyesti sanottuna täytyisi meidän sopeutua tähän tilanteeseen. Me olemme luvanneet pienviljelijöitä auttaa. Tässä me voimme tehdä sen. Tietenkään tämä ei niitä tavoitteita vastaa eikä ole lähelläkään mitä MTK vaatii, mutta luoja paratkoon emmehän me heidän asioillaan olekaan.

Siis voisin yhtyä Kainuun piirin edustajan eväinä jokseenkin tuohon hallitusohjelmaan. Voisin toistaa sen - Hätisen sanonta kai oli

se, että tässä on monia kohtia, joista toiset kiinnostavat toisia ja toiset eivät. Siinä on paljon sellaisia ohjelmakohtia, jotka pohjoissuomalaisia eivät koske niin läheisesti kuin teitä teollisuustyöväkeä ja asutuskeskuksissa asuvia, mutta kun sitä on yhteen sommiteltu, niin ehkä se pikku murinalla menisi läpi.

Sitten yksi peräkaneetti vielä. Oliko se Porin mies vai Vaasan mies, joka arvosteli tätä PM:ää, minkä puoluetoimikunta on lähettänyt puolueuuvoston jäsenille ja muille. En minä yhtyisi näihin arvosteluihin. Kyllä minä toteaisin, että vaikka ne sisällöltään eivät ole suuria, niin niissä on myös sellaista asiaa, josta on ollut hyötyä. Tuohon Aku Ankkaan en voi yhtyä enkä mennä rinnastamaan, sillä minulta on se aika mennyt ohi, jolloin minä Aku Ankkaa luin.

L i l j a (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Olemme joutuneet tänään tutkimaan ja keskustelemaan niistä kysymyksistä, jotka ovat päivänpolttavia kysymyksiä ja mitenkä tästä eteen päin! Näin kun joutuu katselemaan lähinnä kenttämiehen tasolta, ei näytä kovinkaan valoisalta tämä tulevaisuus varsinkin sen vuoksi, että tänä päivänä ovat kaikki vielä yhtä tietymättömissä näköpiireissä, ne talouspoliittiset ratkaisut, joiden pitäisi olla ainakin jonkin verran selkiintymässä, ennen kuin me pääsemme ns. työehtosopimuskierrrokseen. Se, auttaako siinä viiden puolueen hallitus, riippuu siitä, mitenkä nämä hallituksessa olevat puolueet tuntevat vastuuta niihin sopimuksiin, joita joudutaan tekemään silloin kun on kysymys kokonaisratkaisusta.

Viimeksi koettu UKK-kausi olkoonpa, että sitä on haukuttukin, tietenkin siinä on oma aiheensakin ollut. Nythän on niin, että viime sopimuskauden aikana kun pyrimme kokonaisratkaisuun, unohtui joka tapauksessa eräs aukko ja se on Suomen Pankki, joka ei ollut kuvassa mukana. Vaikka meillä on kuinka vahva poliittinen hallitus, jos ei Suomen Pankin kanssa päästä minkäänlaiseen sopimukseen, niin

näin ollen on aina vaara olemassa korkopolitiikan tai jonkin muun finanssipolitiikan merkeissä.

Se mitä me tänä päivänä odotamme työpaikoilla, on ennen kaikkea elintasomme turvaaminen, jotta me emme joutuisi enää siihen kierteeseen, jossa me olemme tänä päivänä jo olleet, ja se kierre, joka näkyy olevan edessä päin, näyttää aina vain voimistuvan. Sen vuoksi meidän pitäisi päästä sellaiseen hallitustasoon --- (kokouksessa kovaa meteliä, puheenjohtaja koputtaa ankarasti) --- että eduskuntaenemmistö voisi olla mukana myötävaikuttamassa talouspoliittisiin kysymyksiin.

Tärkeimpänä tietenkin palkkatyöntekijäin kohdalla on se, mitkä ovat hinnat. On selvä, että 5 penniä maitolitrassa ei tietenkään ole mikään kamala hinta, mutta toisaalta on muistettava, että silloin kun kysymys on peruselintarvikkeista, ne aina eniten koskevat niitä, jotka joutuvat niitä pienillä palkoillaan ostamaan, koska elintarvikkeet ovat sitä aluetta, jota ei voida sivuuttaa, jos aikoo työtä tehdä.

Mitenkä tämä vastaavasti voidaan kompensoida pienansaitsijain kohdalla tai eläkeläisten kohdalla, on tietenkin veropoliittinen ja sosiaalipoliittinen kysymys. Näin ollen myös täytyy kiinnittää entistä enemmän huomiota siihen, jotta voitaisiin jouduttaa sitä henkilöverotusta, mistä on ollut niin paljon keskustelua. Jos verouudistusta ei kokonaisuudessaan voida toteuttaa, niin ainakin osittain voidaan toteuttaa, niiltä osiltaan, jotka kaikista eniten vaikuttavat pienpalkkaisiin työntekijöihin. Eläkeläisten kohdalla varsinkin eläkepoliittinen kysymys on erittäin ajankohtainen kysymys siinä mielessä, että on olemassa sellaisia eläkeläisiä, joiden pienikin tulo ranskaisee heitä eläkkeen muodossa. Näin ollen osa tuloista pitäisi olla etuoikeutettua tuloa, jotta nämäkin, jotka ovat pelkän kansaneläkkeen varassa tai jotka myöhemmässä vaiheessa tulevat mukaan työeläkelain

piiriin, voisivat edes tänä päivänä jollakin tavalla tulla toimeen tässä yhä kallistuvassa yhteiskunnassamme.

Helsingin piirin puitteissa olemme katselleet hallituskysymystä ja erittäin vahvasti silloin tulee esille tämä viiden puolueen hallitus, koska se on ainoa mahdollinen sellainen hallitus, jolla olisi mahdollisuus myös toteuttaa niitä tavoitteita, joita tässä paperissa on, joka on ohjelmaluonnoksena tehty ja joka on kompromissin luontoinen. Jos nimittäin käy niin, että SKDL jää pois, tuntuu siltä kuin sosialidemokraattinen puolue ja hallitusryhmä eduskunnassa joutuisivat joka tapauksessa antamaan erittäin paljon myöten ja tuntuisi siltä, että olisi vaikeata toteuttaa edes osittain sitä vaalien alla tuotua teemaa, jolloin me puhuimme oikeudenmukaisesta tulopoliitikasta.

Se että myös vähemmistöhallitus, siis yhden puolueen hallitus ei ole paras mahdollinen, on ilman muuta selviö ja se riippuu tietenkin siitä, mitä presidentti sanoo, jos viiden puolueen hallitusta ei synny. Hänestä on tietenkin kiinni meidän hallituksemme. Mutta jos on niin, että sosialidemokraatit saisivat tämän tehtävän, meidän on joka tapauksessa yritettävä se viedä läpi, olkoonpa että eduskunnan muut ryhmät ovat erittäin voimakkaasti asennoituneet meidän puoluetamme vastaan siten, että jos meidän hallituksemme esim. antaisi eduskunnassa määrättyjä esityksiä, olisi hyvin kyseenalaista, mitenkä meidän hallituksemme pystyisi nämä esitykset kunnialla saamaan sellaisessa muodossa hyväksyttyä, etteikö niihin tulisi liikaa rasitavuutta eduskuntakäsittelyn aikana.

Näin ollen tietenkin toivoisin, että tämä viiden puolueen hallitus syntyisi ja ennen kaikkea siten, että pääministeri olisi sosialidemokraatti. Koska olen työelämästä, katsoisin myös, että ensimmäinen sosiaaliministeri olisi sosialidemokraatti, jottei kävisi niin kuin silloin kävi, kun kepun Eskelinen oli sosiaaliministerinä, jolloin ammattientarkastuslain puitteissa nämä ylimääräiset tarkastajat

meinattiin kaikki miehittää kepulaisilla miehillä.

Raimo K e m i (Oulun piiri): Toveri puheenjohtaja, tieteenkin hallituksen muodostaminen on aina kiusallisen vaikea asia, eikä ihme, kun monet pienemmätkin asiat ovat kiusallisia, jopa puolueuvoston kokoon kutsuminenkin saattaa olla kiusallinen. Aina-kin minulle se kävi kiusalliseksi, kun asemalla kokoukseen lähties-säni kuulin, kuinka eräs ystäväni kovalla äänellä huusi, että onko se nyt varmaa, että Virolainen sallii teidän täällä kertaa tämän kokouk-sen pitää! Onneksi olemme sitten loppujen lopuksi koolla ja käsitte-lemme tätä asiaa. Täällä on jo moneen kertaan todettu tästä halli-tusohjelmasta - ja on esitetty mielestäni aivan oikeita näkemyksiä - että tämä on ohjelma, jonka varassa voidaan mennä viiden puolueen hallitukseen, mutta vain viiden puolueen hallitukseen.

Eräisiin yksityiskohtiin haluaisin kuitenkin puuttua, ennen kaik-kea siihen, että täällä on kyllä selvät pennirajat silloin, kun puhu-taan maatalouden hinnankorotuksista, mutta sen sijaan täällä ei pen-neistä puhuta mitään silloin, kun on kysymys korotuksista, jotka kos-kevat palkansaajia ja eläkeläisiä. Niiden osalta täällä vain selvite-tään asioita ja pyritään mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan joita-kin hyviä päätöksiä. Onko nyt niin, että vain maatalouden osalta pys-tytään selviä, asianmukaisia ja tarkkoja laskelmia tekemään, mutta ei muiden väestöryhmien osalta? Ymmärtäkseni tämä 5 penniä myös on jaettu tasaisesti yli maan. Siinä ei mitään tällaista alueellista tu-kijakoa ole otettu huomioon, joka näin pohjoissuomalaisena on sellai-nen asia, johon tulisi myös kiinnittää huomiota.

Edelleen tehtäväkseni on annettu välittää myös mahdollisesti tuleville sosialidemokraattisille hallitusmiehille terveiset, ettei-vät he menettelisi sillä tavalla kuin nykyinen johto on menetellyt, kun kesken kaikenlaisten palkkasopimuskausien on lähdetty korottele-maan kansanedustajien palkkoja ja on perustettu kaiken näköisiä uusia virkapalkkaluokkiakin. Tämä herättää erittäin suurta arvostelua suu-

ren yleisön keskuudessa, kun täällä voidaan sellaista tehdä milloin vain. Puheenjohtaja Paasiokin viittasi alustuksessaan eduskunnan arvoallan laskemiseen. Tällaiset menettelyt ovat juuri niitä, jotka tätä eduskunnan arvoallaa tulevat laskemaan.

En halua toistaa jo aikaisemmin puhuttua. Totean lyhyesti vain lopuksi, että tämä ohjelma, mikä tässä meillä esillä on, on erään-lainen vähimmäisohjelma, jossa ei enää ole tinkimisen varaa. Jos päädytään hallitukseen, enemmistöhallitukseen, joka silloin on käsi-tykseni mukaan ja meidän Oulun piirissä olevien käsityksen mukaan vain tämä viiden puolueen hallitus, velvollisuutenani on myös il-moittaa pohjoissuomalaisten toivomus, että kyseisessä hallituksessa olisi myös pohjoissuomalainen mukana ministerin tehtävissä. Kiitos!

Erkki R o i n i l a (Keski-Suomi): Hyvät toverit. Puheenjoh-taja Pitsingin toivomusta noudattaen en aio ryhtyä täällä yksityis-yrittäjänä kirjoittamaan uudelleen tuota hallitusohjelmaa, mikä nyt jo on jaettu meille. Tyydyn vain lähinnä toteamaan ne näkökohdat, jotka keskisuomalaista puolueväkeä tässä asiassa elähdyttävät.

Me läksimme vaaleihin teemoilla tulonjaon tasapuolisuudesta ja maataloudesta. Keski-Suomi kokonaisuutena on kehitysaluetta ja myös se on hyvin pienviljelysvaltaista aluetta ja kun täällä alueella saa-vutetaan tulos sellainen kuin nyt saavutettiin, erittäin hyvä sosia-lidemokraattisesti, parhaita kai koko Suomen maassa, todistaa se sitä, että pienviljelysväkikin on seisonut tämän ohjelman takana, minkä puolue vaaliteemakseen otti. Siksi keskisuomalainen väki edel-lyttää tänä päivänä, että tuota jo otettua linjaa kuljetaan edel-leenkin, josta ei nyt ole lupa poiketa, vaan että edelleen pidetään ohjaket tiukasti käsissä ja samoin perustein mennään eteen päin.

Me hyväksymme tämän hallitusohjelman suurin piirtein sellaise-naan. Näemme sen kompromissina, kompromissina muiden puolueiden kans-sa, jotka ovat pyrkimässä tai tulossa hallitukseen, miten tahansa sa-

nottakoon, myös kompromissina omien erilaisten kannattajaryhmien välillä, mitä puolueessa on. Puolueemme ei ole yksistään palkkatyöläisten puolue. Niin kuin täällä äskettäin jo todettiin, on myös pienviljelijäin puolue ja myös heidän keskinäisiä kannanottojaan on kompromissein, sovitteluin tasoitettava.

Myös me hyväksymme tämän ohjelman pohjalta sen suunnitteilla olevan viiden puolueen hallituksen, mistä täällä alkuvaiheessa jo mm. Helminen ja Lahti varsin hyvin asian esittelivät, joten minun ei tarvitse siihen ryhtyä enempää.

Sen sijaan en voi ainakaan henkilökohtaisesti enkä usko niiden keskustelujen takia, mitä olen hyvin paljolti käynyt varsinaisesti teollisuustyöläisten piirissä, hyväksyä sitä, että puolue tässä vaiheessa lähtisi porvaripuolueiden kanssa hallitukseen yksistään. En voi nähdä mitään mieltä siinä, että me lähdemme porvarien panttivangeiksi hallitukseen tekemään sitä, mitä eduskunnan porvarillinen enemmistö haluaa meidän tekevän ja saadaksemme tällä tavoin vasemmiston yhteistyön hajalle ja nimenomaan sen vasemman laidan itseämme vastaan kaikessa. Ellei ole mahdollisuutta viiden puolueen hallitukseen, näen silloin mahdollisuutena vähemmistöhallituksen, olkoon se sitten porvarillinen vähemmistöhallitus tai sosialidemokraattien muodostama hallitus. Jos se on sosialidemokraattien muodostama hallitus, silloin myös näen ehdottomana vaatimuksena, että ohjelma on kirjoitettava niin kirkkaaksi, niin selväksi sosialidemokraattiseksi ohjelmaksi kuin vain osataan tehdä, ja myös kirkkaana ja puhtaana sitä on pyrittävä toteuttamaan. Olen kaikesta huolimatta sitä mieltä, että jos sen taakse ei saada eduskunnan enemmistöä, jos lankeemus tulee, se lankeemus tapahtukoon kunnialla.

Ja vielä lopuksi: yhdyn niihin hyviin aloitteisiin, jotka Aalto täällä alussa teki nimenomaan Nesteen laivahankintojen kohdalta. Kiitoksia!

Heino Uksila (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Tämän kerran hallitusmuodostelu näyttää hyvin sitkeältä ja täällä käydystä keskustelusta on saanut sen vaikutelman, että me näkisimme hyväksi, että maata hallittaisiin viiden puolueen voimin. Mutta nyt olotila, jossa me elämme, on niin paljon epävakainen, että minä oletan varmasti, että pohjaa viiden puolueen hallitukselle ei tällä kertaa ole löydettävissä, ja nekin ajatukset, jotka täällä on heitetty sosialidemokraattisen vähemmistöhallituksen muodostamiseksi, ovat kyllä hyvin arveluttavat. Me tiedämme jokainen, että siinä tilanteessa, jossa me tänään elämme, me emme sosialidemokraatteina voine kantaa vastuuta pitkään, jos me olemme hallituksessa mukana ja hallitusta ohjaamassa nimenomaan oman tahtomme mukaisesti, sillä jos emme me oman tahtomme mukaisesti halua hoitaa maan asioita, niin mitä merkitsee hoitaa niitä porvarien tahdon mukaisesti sosialidemokraattisessa hallituksessa. Tämän minä haluaisin painaa erikoisesti mieleen, ja jos vähemmistöhallitustilanteeseen joudutaan, niin se on varmasti hyvin lyhytaikainen, olkoonkin että meillä pitäisi olla maan suurimpana puolueena johtava ote valtakunnan asioissa. Mutta meidän otteemme ja mahdollisuutemme rajoittuvat siihen, että meidän emme edusta maan ja valtion johtoa kuin 25 prosenttia, vähän runsaampaa, ja se ei riitä reaaliselta pohjaltaan hoitamaan valtakunnan asioita niin kuin me haluamme. Minä yhdyn monessa suhteessa Lahden esittämään ajatukseen siitä, että ellei tällaista viiden puolueen hallitusta saada syntymään, niin on pyrittävä vähemmistöhallitukseen ja vähemmistöhallitukseen sillä tavalla, että sosialidemokraatit sen kunnialla itsellensä selvittävät. Minun nähdäkseni sellainen hallitus, jossa sosialidemokraatit ovat yksin vastuussa maan asioista, sen pitäisi pysyä hoitamaan maan asiat niin, että kansa näkee, että sillä on tahtoa hoitaa asioita kansan vähäosaisen väestön hyväksi. Me olemme käyneet vaaleihin tunnuksella: oikeutta tulonjakoon! Ellemme me tätä linjaa

pysty hoitamaan sitten valtakunnan asioissa myös hallitusportaasta käsin, niin silloin olemme siellä turhaan. En soisi nähtävän sellaista kautta, niin kuin me olemme nyt tässä hiljattain nähneet, että valtakunnan hintavääpeli Väyrynen tietää parikolme päivää myöhemmin hinnankorotukset kuin Neste Oy. Meille tuli Neste Oy:ltä Helsingistä kirje, jossa ilmoitettiin, että öljyn hinnat ovat nousseet kolme päivää ennemmin kuin Väyrynen ilmoitti lehdissä, että öljyn hinnat nousevat. Minusta tällainen hintapolitiikka vaatii valtiovallalta hintasulkua, muuten ei tule systeemiin oikeaa järjestystä. Me emme saa syntymään sellaista tilannetta, jonka meidän vähävarainen väestö hyväksyisi, ja meidän pitäisi pyrkiä siihen, että vähäosaisten asema hallituspolitiikassa oltaessa pystytään turvaamaan ja toimimaan niin, että niiden edut huomioidaan.

Minusta toveri Lahti osui siinä oikeaan, kun hän sanoi, että on merkillistä, että kun maahan ryhdytään muodostamaan hallitusta, niin annetaan sellainen tehtävä, että maataloudelle pitää luoda erillinen verkosto, erillinen komitea asettaa tutkimaan maatalouskysymystä, joka oli kyllä vaalien eräänä lähtökohtana, mutta mitä mieltä on siinä, että meillä on 300.000 sellaista kansalaista tässä maassa, jotka eivät kansantuloa tässä vaiheessa kartuta lainkaan. Eikö olisi ollut paljon parempi, että olisi ryhdytty luomaan sellainen ryhmä tässä hallitusmuodostusvaiheessa, että se olisi tutkinut, mitä tehdään, että saadaan nämä kädet tuottavaan työhön. Tuotavan työn pitäisi olla sosialidemokraateille ennen muuta ensi asete ja tavoitteena se on meillä myös puolueohjelmassamme. Sen vuoksi minä näkisin, että me olemme nyt niin vaikeassa tilanteessa, että saatamme joutua jopa presidentin hallitukseen. Sekin mahdollisuus on otettava nimittäin varteen. Ei ole mitenkään selvä tämä tilanne. Vaalit eivät ole laukaisseet sitä sillä tavalla kuin me olisimme sen toivoneet ratkeavan. Sen vuoksi annettakoon nyt tämä avoin valtakirja, josta täällä on puhuttu hyvin paljon, mutta luotan siihen,

että puoluetöimikunta saamiensa eväiden pohjalla pyrkii ratkaise-
maan tätä kysymystä parhain päin. Toivon mukaan se siinä onnistuu!

Lauri M ä k y n e n (Vaasan piiri): Toveri puheenjohtaja, täällä toveri Paasion alustuksen mukaan tämän kokouksen päätettävänä olisi nyt lähinnä tai yksinomaan päättäminen hallituspohjasta ja hallitusohjelmasta. Toteaisin, että meidän on aika vaikeata antaa näistä kummastakaan asiasta aivan tyhjentävää vastausta. Tämä johduu siitä, että meillä ei ole puolueuueuvoston jäsenenä tietoa kaikista niistä kullissien takaisista neuvotteluista ja sopimuksista, joita envarmaan tämänkin asian yhteydessä on tehty ja jotka sitten myöhemmissä vaiheissa tulevat esille. Hallitusohjelman lukkoon lyöminen tässä kokouksessa on melko vaikeata, kun meillä ei ole tietoa siitä, mikä tulee olemaan lopullinen hallituspohja. Hallituspohjasta on liikkunut ilmassa useitakin enemmän tai vähemmän varmoja tietoja. Eräät tahot ovat olleet hyvinkin tietoisia siitä, että SKDL on poissa kuvioista ja että ainoana todellisena vaihtoehtona hallituspohjaksi olisi SDP:n muodostama vähemmistöhallitus. Olisin odottanut, että alustavassa puheenvuorossa olisi keskitytty nimenomaan tähän mahdollisuuteen, joka ilmeisesti tulee olemaan ainut mahdollinen.

-I Niin ikään olisi ollut paikallaan, että meille olisi jaettu tämän vaihtoehtoon edellyttämä paperi eikä niin kuin nyt meille on jaettu epätodennäköisesti mahdollisen viiden puolueen muodostaman hallituksen kompromissiohjelma.

Tämän asian käsittelystä sanoisin muutenkin, että olisi ollut
-välttämätöntä, että määrättyjä asioita olisi valotettu hiukan ennak-
-koon ja pyydetty esimerkiksi piiritoimikunnilta kantaa tärkeimpiin
kysymyksiin. Nyt eivät piiritoimikunnat ole voineet evästä edusta-
-jiaan kuin korkeintaan sormituntumalla. Tällä sormituntumalla on Vaa-
san läänin piiritoimikunta asiaa käsitellyt ja tässä mielessä määrät-
-tyjä eväitä antanut. Hallituspohjasta totesimme, että totta kai pa-

ras mahdollinen ratkaisu hallituspohjaksi olisi viiden puolueen hallituspohja.

Myös muista mahdollisuuksista me keskustelimme eilen illalla pidetyssä piiritoimikunnan kokouksessa. Kaikkia muita vaihtoehtoja pidettiin erittäin huonoina. Henkilökohtaisena mielipiteenäni totean, ettei SDP:n muodostamaan vähemmistöhallitukseen pitäisi mennä nyt kuitenkaan missään tapauksessa. Meillä on edessämme, niin kuin täällä on eräissä puheenvuoroissa käynyt selville, erittäin vaikea työehtosopimuskierros ja jos me olemme tänä aikana yksin hallitusvastuussa, niin olen varma, ettei SAK:n sosialidemokraattinen johto kykene hallitsemaan työmarkkinakenttää. On syytä palauttaa mieliin se tosiasia, että SAK:n sosialidemokraattinen johto on esittänyt oman epäilynsä SDP:n vähemmistöhallituksen mahdollisuuksista. Olen valmis kuitenkin hyväksymään SDP:n muodostaman vähemmistöhallituksen sellaisilla edellytyksillä ja sillä nimenomaisella ehdolla, että SAK on arvovaltaisten edustajiensa kautta mukana tässä hallituksessa, joka tulisi rauhoittamaan tilannetta työmarkkinoilla.

Tässä yhteydessä toteaisin, että missään vaiheessa, ihme kyllä, ei ole väläytetty sellaista mahdollisuutta hallituspohjaksi, jonka muodostaisi eduskunnan vasemmistopuolueet: SDP ja SKDL. Minusta kyllä tätä voisi väläyttää ainakin yhtenä mahdollisuutena ja minusta se olisi huomattavasti parempi kuin SDP:n muodostama vähemmistöhallitus. Minä luulisin, että meidän tulo- ja talouspoliittiset ohjelmamme tässä hallitusohjelmassa olisivat varmaan huomattavasti paremmin saatavissa paperille silloin, jos muodostetaan vasemmiston vähemmistöhallitus kuin jos esimerkiksi viiden tai neljän puolueen enemmistöhallitus.

Mitä sitten tulee tähän hallitusohjelmaan, joka meille on puolue-toimikunnan esityksenä jaettu ja johonka meidän pitäisi kantaa ottaa, niin tähän sanoisin jonkinlaista kokemusta omaavana, että kyl-

lä me olemme monta kertaa aikaisemminkin olleet täällä hyväksymässä hallitusohjelmia, jotka paperilta lukien ovat olleet erittäin hyviä ja joiden hyväksyminen on tuntunut mielekkäältä, mutta että sitten arkipäiväisessä elämässä ne ovat vain sanoja paperilla. Käytäntö hallitusrintamalla ja hallitusohjelmaa toteutettaessahan on ollut sellaista, että jokapäiväinen elämä ja muuttuvat olosuhteet ovat sitten sanelleet, minkälaista ohjelmaa hallitus toteuttaa.

Minusta meille jaettu hallitusohjelma on tässä valossa kyllä hyväksyttävä. Siinä on tietysti useita sellaisia kohtia, joiden hyväksyminen tuntuu vaikealta. Siinä tuntuu nimenomaan keskustelu puolueen periksi antamisesta, nimenomaan että me olemme liian paljon antaneet heidän vaatimuksilleen periksi, siinä tätä makua tuntuu, mutta kun tämä joka tapauksessa on paperi, joka on kompromissipaperi ja nimenomaan siinä mielessä valmistettu, että se edesauttaisi viiden puolueen hallitusta, niin minä katsoisin, että me voisimme sen tässä vaiheessa hyväksyä. Tärkeintä on mielestäni se, ettei käytännön politiikassa sitten, jos hallitukseen mennään ja kun sinne mennään, tapahdu lipsahduksia sovitusta ohjelmasta, niin kuin monta kertaa aikaisemmin on tapahtunut.

Tässä lopuksi vielä piiritoimikunnan eväinä esitän toivomuksen, jonka mukaan me siellä Vaasan piirissä lähdemme siitä, että kun salkkuja hallitukseen jaetaan, niistä yksi riittäisi myös Vaasan läänissä oleville sosialidemokraateille.

Paavo R a n t a n e n (Keski-Suomi): Toveri puheenjohtaja, puuttumatta tähän hallitusohjelmaan sen enempää, koska täällä on todettu, että tässä on aika paljon puolueen periaateohjelmien mukaisia sanontoja, haluaisin kuitenkin kiinnittää erääseen seikkaan huomiota. Kohta 36:

"Hallitus ryhtyy kansanterveyslain tehokkaaseen täytäntöönpanoon, tehostamaan terveyskeskusverkoston kehitystä ja nopeuttaen lainmukaisen ilmaispalvelun toteuttamista siten, että etusija anne-

taan kipeimmässä tarpeessa oleville erityisryhmille."

Tämä laki, joka saatiin nopeasti Pekka Kuusen toimesta aikaan, on hyvä laki ja erittäin hyvä on, että se on saatu aikaan, mutta nyt on tilanne sellainen, että meillä laki astuu voimaan 1.4. tätä vuotta ja toimeenpanolaki myös annettu ja asetukset puuttuvat. Nyt on kenttä niin sekaisin tällä sektorilla kuin olla voi. Keskusvirastot eivät tiedä mitä tehdä. Mitä me kenttäihmiset sitten voisimme tietää, miten toimia, ja tällainen suuri uudistus on aikaansaatu! Joten jos poliittinen hallitus syntyy, niin tämä on ensimmäinen tärkeä tehtävä, mikä täytyy järjestää, että saadaan tämä hyvä laki käyntiin siten, ettei tule katastrofia kunnissa, ja tähän liittyy myös se, että sairaalahallinnon uudistus täytyy saada aikaan.

Täällä on todettu jo, että saattaa olla mahdollista, että sosiaalidemokraattinen puolue joutuu kaidalle tielle, joutuu siis kantamaan vähemmistöhallituksen vastuuta. Tässä mielessä jos tälle tielle joudutaan, niin on syytä ottaa huomioon, että tähän hallitukseen, jossa on salkkuja sitten enemmän jaettavissa, tosiaan otetaan maakunnan miehet mukaan, jolloin tieto välittyy puolin ja toisin kenttään, ja uskoisin, että hallituksen on helpompi toimia kuin jos kaikki keskitetään Uudellemaalle tai Helsinkiin, nämä ministerin salkut. Ehkä nyt siitä kehitysalueillekin jotakin tippuisi, jotakin, jos vallankin 15-17 salkkua jaettaisiin. Uskoisin, että olisi tällaiselle vähemmistöhallitukselle parempi hoitaa tämä asia ja tässä mielessä myös suosittelun keski-suomalaisia tovereita. He ilmeisesti ovat käytettävissä, jos heiltä kysytään, haluavatko he raitahousuihin pukeutua.

Ilmoitusasia

P u h e e n j o h t a j a : Menettelytapavaliokunnan toveri puheenjohtaja Heiskanen! Ensinnäkin: onko hän paikalla?

H e i s k a n e n : On paikalla.

P u h e e n j o h t a j a : Onko tämä julkilausumaluonnos jaet-

tavissa puolueuuvoston jäsenille?

Kokouksesta: Jaetaan parhaillaan.

P u h e e n j o h t a j a : Sitä jaettaessa puheenvuoron käyttäjä Erkki Lappalainen.

Erkki L a p p a l a i n e n (Joensuun piiri): Toveri puheenjohtaja. On todella juhlallista, kun kutsutaan Helsinkiin keskustelemaan ja päättämään sosialidemokraattisen puolueen kohdalta hallituskysymyksestä. Mutta kun tarkemmin ajatellaan, niin kyllä kai tämä meidän täällä istuminen ja suomme soittaminen on lähinnä muodollisuus eikä sittenkään hallitusasiasta päättäminen. Sen jo huomaa siitä, että puolueen johto ja johtohenkilöt täällä hyvin kiusaantuneen näköisästi istuvat enemmän velvollisuuden tunteesta kuin kuullakseen ehkä sitä, mitä meillä maakunnan ihmisillä on sanottavaa. Mielestäni puolueen johdon, jos se katsoo tarpeelliseksi, että puoluekokouksen ja puoluetoimikunnan välissä on todella sellainen työelin, josta on hyötyä tälle puolueelle, sitä pitäisi pikkuisen tarkistaa. On mahdollisuus, että sieltä jostain meidän maamme perukoilta ihmiset kutsutaan tänne pari kertaa vuodessa ja heille on aikaa jotakin 6-7 tuntia, että he voisivat ottaa niihin hyvinkin kauaskantoisiin asioihin tarkkaa kantaa, varsinkin kun ne vasta esitetään meille tänne tul-
tuamme. Tiedonanto meille etukäteen ei todella ole pelannut tässä puolueessa, ei nyt eikä koskaan aikaisemmin!

Mitä sitten tähän itse hallituskysymykseen tulee, niin jos todella niissä tiedonannoissa ja huhuissa, mitä ruokatauon aikana ruokasalissa sai kuulla, on perää, niin minusta tuntuu, että me olemme tämän päivän keskustelleet turhaan. Täällähän yleinen käsitys on se, että tämä viiden puolueen hallitus olisi kaikkein onnellisin ratkaisu. On ymmärrettävää, että tällaisissa kysymyksissä täytyy ja on pakko joustaa joistakin meille tärkeistä kysymyksistä. Mutta sittenkin

henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että hallituksesta käsin sittenkin pystytään parhaiten hoitamaan sosialidemokraattista politiikkaa. Olen valmis vielä neljän puolueen hallitukseen suosittelemaan sosialidemokraatteja, mutta sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus se on täällä kyllä minullekin kauhistus. Mieluimmin sittenkin näkisin, että joku muu sitten saisi yrittää ilman sosialidemokraatteja. Minulla on se vakaa käsitys, että tätä maata ei hallita pitkään ilman sosialidemokratiaa. Tosin meillä on se ikävä vaihe, että me olemme sekä liian suuria että liian pieniä puolueena. Sosialidemokraattinen puolue on niin suuri, että kaikki sitä kadehtivat, mutta sosialidemokraattinen puolue on niin pieni, että yksin se ei pysty tässä maassa tekemään mitään ilman muiden puolueiden poliittista tukea.

Puuttumatta yksityiskohtaisesti täällä jaettuun hallitusohjelmaan sanon mukaillen tuota meidän erittäin hyvää vaaliteemaa: oikeutta salkunjakoon, jos sosialidemokraatit ovat mukana.

P u h e e n j o h t a j a : Halutaanko vielä keskustella tästä hallitusohjasta ja sosialidemokraattisesta hallitusohjelmasta? Ellei, yleiskeskustelu on päättynyt.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

Menettelytapavaliokunnan julkilausumaehdotus

P u h e e n j o h t a j a : Sitten pyytäisin, että toveri Veikko Heiskanen esittelee tämän julkilausumaehdotuksen.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Veikko H e i s k a n e n : Toveri puheenjohtaja, hyvät puolue-neuvoston jäsenet. Menettelytapavaliokunta oli hieman ongelmallisen tilanteen edessä, kun se niiden puheenvuorojen jälkeen, joita täällä aamupäivällä käytettiin, alkoi sorvata tätä julkilausumaehdotusta. Todettiin menettelytapavaliokunnassa ensinnäkin, että siihen pitkän-

puoleiseen hallitusohjelmaehdotukseen, joka on sovittelujen tulos ja kompromissi, siinä oleviin yksityiskohtiin ei suinkaan voida lähteä ottamaan kantaa. Julkilausumasta, jos siihen olisi kaikkia näitä yksityiskohtia pyritty sisällyttämään, olisi tullut niin pitkä ja ehkäpä mitään sanomaton, että sillä ei olisi ollut julkisuudessa sanottavaakaan merkitystä. Kuitenkin todettiin, että tämä kompromissiehdotus on sosialidemokraattien kannalta ikään kuin miniohjelma ja että sen pitemmälle myönnetyksissä ei voida enää mennä. Kuitenkaan tämä lausuma ei tarkoita sitä, etteikö eräissä yksityiskohdissa pitä olla mahdollisuuksia sovitteluihin, koska enemmistöhallituksen kaavailusta on kysymys.

Kolmas hyvin menettelytapavaliokunnassa velvoittavaksi otettu näkökohta oli se, mitä täällä useissa puheenvuoroissa tuotiin esille, eli että vaihtoehto n:o 1 hallitukseen mentäessä on tämä viiden puolueen yhteishallitus ja sen jälkeen ei olekaan mitään muuta vaihtoehtoa kuin vähemmistöhallitus, olkoon se sitten sosialidemokraattinen vähemmistöhallitus tai mikä muu hyvänsä.

Täällä monissa puheenvuoroissa tuotiin voimakkaasti esille, että neljän puolueen hallitukseen ei pidä mennä. Kuitenkin kuultuaan puolueen puheenjohtajan ja täällä eduskuntaryhmän puheenjohtajan Esko Niskasén hyvin täsmällisen mielipiteen, jonka oletimme edustavan eduskuntaryhmänkin selvän enemmistön mielipidettä ja luonnollisesti kuultuaan myös puoluesihteerin mielipiteitä näistä eri variaatioista menettelytapavaliokunta tuli siihen tulokseen, että tällaista lukkiutumista edistävää ja edellyttävää julkilausumakohtaa neljän puolueen hallituksen mahdollisuudesta ja sen mahdottomuudesta ei pidä tähän julkilausumaan ottaa.

Kun siinä julkilausumassa mainitaan tämä vähemmistöhallitusmahdollisuus sosialidemokraattisena vähemmistöhallituksena, se tarkoittaa sitä, että ratkaisu tässä tapauksessa olisi väliaikainen ja että jos täällä tämä vähemmistöhallitusvaihtoehto todellakin valitaan,

niin se noudattaa silloin selkeätä sosialidemokraattista linjaa ja ohjelmaa. Silloin se ohjelma, mikä meille on täällä jaettu kompromissina, ei tätä vähemmistöhallitusta suinkaan sido.

Tämän jälkeen saanen lukea tämän menettelytapavaliokunnan ehdotuksen julkilausumaksi:

"Puolueneuvosto katsoo, että suunniteltu enemmistöhallitus, jossa SDP:llä olisi johtava osa, takaisi parhaat mahdollisuudet maan asioiden hoitamiselle vähävaraisen kansanosan kannalta edullisimmalla tavalla. Puolueneuvosto hyväksyy hallituksen muodostajan ehdotuksen tämänkaltaisen hallituksen ohjelmaksi.

Mikäli jokin neuvotteluihin osallistuva puolue ei pidä mahdollisena hallitukseen osallistumista, on tavoitteena edelleen pidettävä vasemmisto- ja keskustapuolueiden enemmistöhallitusta. Jos muiden puolueiden piirissä ei löydy riittävästi vastuuntuntoa tämänkään kaltaiseen ratkaisuun, harkittaneen, ovatko eduskunnan enemmistön muodostavat porvarilliset puolueet kykeneviä porvarillisen hallituksen muodostamiseen. Katsoen huolestuttavaan taloudelliseen ja työllisyyskehitykseen on sosialidemokraattinen puolue valmis väliaikaisratkaisuna ottamaan myös yksin ja omalla ohjelmallaan kantaakseen hallitusvastuun."

Tämä on siis menettelytapavaliokunnan ehdotus julkilausumaksi.

Menettelytapavaliokunnan ulkomaanhankintoja koskeva julkilausumaehdotus

Veikko Heiskanen: Herra puheenjohtaja, saanko vielä ajan voittamiseksi lukea saman tien ehdotuksen puolueneuvoston erästä päätöslauselmasta, joka koskee näitä hankintoja?

Puheenjohtaja: Ole ystävällinen.

Veikko Heiskanen: Täällähän tehtiin ehdotus, joka koski näitä Nesteen laivatilauksia, ja siitä aiheutui menettelytapa-

valiokunnassa pitkänpuoleinen keskustelu. Todettiin kuitenkin, että puolueneuvoston ei pitäisi puoluetoimikunnalle esittää aivan yksilöityjä vaatimuksia asioissa, joista puolueneuvosto kenties ei omaa siitä asiantuntemusta, mikä tällaisen asian ratkaisemisessa on välttämätöntä. Mutta tämä yleisluontoinen julkilausumaehdotus, joka koskettelee tätä asiaa, kuuluisi seuraavasti:

"Valtion ja kuntien samoin kuin yksityisiä hankintoja tehdään jatkuvasti ulkomailta, vaikka kotimainen teollisuus kykenisi useimmissa tapauksissa tyydyttämään kysynnän tarpeen. Ulkomaille suuntautuvat ostot edustavat niin suuria pääomia, että niiden voidaan todeta vakavasti heikentävän teollisuutemme kilpailukykyä, lisäävän työttömyyttä ja kasvattavan ulkomaisen kauppataaseen vajausta.

Edellä olevan perusteella puolueneuvosto kehottaa puoluetoimikuntaa ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joilla tämä epäsuotuisa kehitys voitaisiin estää ja joilla voitaisiin parantaa kotimaisen teollisuutemme kilpailukykyä."

Näin yleisluontoinen on tämä ehdotus julkilausumaksi.

Puheenjohtaja: Kiitos paljon! Halutaanko tämän menettelytapavaliokunnan julkilausumaehdotuksen johdosta keskustella?

Keskustelu menettelytapavaliokunnan hallituskysymystä koskevasta julkilausumaehdotuksesta alkoi.

Lauri Mäkinen (Vaasan piiri): Toveri puheenjohtaja, puheenvuorossani toin esille sen seikan, että jos ollaan pakotettuja menemään SDP:n muodostamaan vähemmistöhallitukseen, niin ehtona pitäisin sitä, että tähän hallitukseen otettaisiin mukaan kohtuulliseksi katsottava määrä vastuunalaisessa asemassa olevia ammattiyhdistystovereita. En halua tähän menettelytapavaliokunnan päätöslauselmaan tehdä tätä lisäystä, mutta esitän kuitenkin pöytäkirjaan seuraavan lisäyksen:

"SDP:n muodostaman vähemmistöhallituksen ehtona on se, että hallitukseen otetaan mukaan vastuunalaisessa asemassa olevia sosialidemokraattisia ammattiyhdistysjohtajia."

P u h e e n j o h t a j a : Tämä merkitään pöytäkirjaan.

Mikko P e k k o n e n (Kymen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tällä useissa puheenvuoroissa tähdennettiin sitä seikkaa, että kun tätä hallitusta muodostetaan, niin tämä ohjelma on täsmällisemmin määritelty ainoastaan näiden maatalouskysymysten osalta, mutta muuten ohjelman toteutuminen riippuu hallituksen kokoonpanosta tavallaan ja siinä yhteydessä korostetaan sitä, että mikäli lähdemme näihin hallitukseen mukaan, siellä täytyisi olla vasemmistoenemmistö, tai jos sosialidemokraatit yksinään joutuvat hallitukseen, niin täytyy olla silloin sosialidemokraattinen enemmistö, ja siinä mielessä tämä julkilausuma ei anna ainakaan selvää kantaa ja siinä mielessä minä ehdottaisin, että tähän julkilausumaan tehtäisiin seuraavat lisäykset:

"Puolueneuvosto katsoo, että suunniteltu enemmistöhallitus, jossa SDP:llä olisi johtava osa ja vasemmistoenemmistö, ---"

Sekä toiseen kohtaan:

"Mikäli jokin neuvotteluihin osallistuva puolue ei pidä mahdollisena hallitukseen osallistumista, on tavoitteena edelleen pidettävä vasemmisto- ja keskustapuolueiden vasemmistoenemmistöistä hallitusta."

Heino U k s i l a (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit. Tällä keskustelun kuluessa useaan otteeseen toistettiin se ajatus, että tämän hallituksen muodostamisen yhteydessä pitäisi noudattaa parlamentissa olevien puolueiden voimasuhteiden mukaista jakautumaa myös hallituksen sisällä eikä niin kuin porvarit ovat aina vaatineet, että kun maassa on porvarillinen enem-

mistö. Minusta tämä ajatus olisi syytä tulla julki myös meidän lausumassamme, mutta ellei sitä katsota asialliseksi, niin ainakin se olisi saatettava tässä puolueneuvostossa päätösvaiheeseen. Olen tässä itse katsellut tätä juuri siltä kannalta, että tähän alkuun voitaisiin kylä hyvin sellainen lausuma liittää, kun kirjoitettaisiin, että "Puolueneuvosto katsoo, että suunniteltu enemmistöhallitus, jossa SDP:llä olisi johtava osa," - ja lisättäisiin: "ja kullakin hallitukseen osallistuvalla puolueella eduskuntaryhmänsä mukainen edustus siinä. Se takaisi parhaat mahdollisuudet ---" jne.

Minusta on paikallaan, että johtava puolue edustaa johtavaa osaa myös tässä hallituksen muodostamisvaiheessa.

Vielä jatkan, että jos tähän vähemmistöhallitusratkaisuun myöhemässä vaiheessa joudutaan, jota olen kyllä niin kuin väheksynyt, niin olisi paikallaan, että silloin puoluetoimikunta ja eduskunta huomioisivat myös Pohjois-Suomen edustuksen hallituksen muodostamisessa.

P u h e e n j o h t a j a : Pyydän kaikki muutosesitykset kirjallisina! Kiitoksia!

Pentti L a h t i (Turun eteläinen): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tällä aamupäivällä käydyn keskustelun kuluessa useimmissa puheenvuoroissa tuotiin esille huoli siitä, että mahdollinen Karjalaisen II B-hallituksen tyyppinen hallitus, jossa porvareilla on enemmistö ja sosialidemokraatit yksin ovat edustamassa vasemmistoa, johtaisi siihen, että me joutuisimme siellä jonkinlaisen porvarillisen politiikan takuumiehiksi, ja johtaisi lyhyessä ajassa meidät vaikeuksiin erikoisesti ajatellen ensi syksyn kunnallisvaaleja. Tässä mielessä kai useimmat tällä olevista puolueneuvoston edustajista nimenomaan toivat esille tämän ajatuksen viiden puolueen hallitukselta. Puhuttiin viiden puolueen hallituksesta, mutta jokainen tässä huoneessa ilman muuta ymmärsi, että sillä tarkoitettiin silloin näitä kah-
ta vasemmistopuoluetta, sekä sosialidemokraatteja että kansandemo-

kraatteja. Minä ymmärrän, että menettelytapavaliokunnassa on taktisessa mielessä pyritty kirjoittamaan tämä julkilausuma niin väljäksi kuin suinkin mahdollista, mutta käsitykseni mukaan joka tapauksessa tämä julkilausuma on niin väljä, ettei se vastaa puolueeneuvoston aamupäivällä täällä esitettyjä kannanottoja, ja jos puolueenuevosto nyt yleensä on kutsuttu tänne esittämään jotakin kantaa näissä kysymyksissä, niin todennäköisesti sen sitten pitäisi pysyä sillä linjalla kuin se on esittänyt.

Tässä mielessä olisin valmis hyväksymään tämän siinä muodossa kuin toveri Pekkonen täällä esitti. Se siis takaisi tietenkin neljän puolueenkin hallituksen, mutta silloin sosialidemokraattisenemmistöisenä. Kannatan toveri Pekkosen tekemää lisäystä: "vasemmistoenemmistöinen hallitus" 1. kappaleessa samoin kuin 2. kappaleen 3. rivillä "vasemmistoenemmistöinen hallitus".

Lennart P l y m (Kymen piiri): Toveri puheenjohtaja, on jo todettu se, että tämä paperi ei tyydytä tämän kokouksen osanottajia ainakaan tällaisenaan. Minä yhdyn kannattamaan toveri Pekkosen tekemiä muutosehdotuksia tähän paperiin.

Sen lisäksi kysyisin menettelytapavaliokunnan puheenjohtajalta, mitä sana "väliaikaisratkaisuna" tässä toiseksi viimeisellä rivillä tarkoittaa? Käsitykseni mukaan silloin kun me maahan luomme hallitusta, meidän ei siitä huolimatta vaikka me ehkä sen tiedämme, että se on väliaikaisratkaisu, sitä missään tapauksessa tällaiseen julkilausumaan tulisi sijoittaa.

Näillä muutoksilla ainakin tämä julkilausuma tulisi korjata.

Toisena asiana minä toisin puolueeneuvoston eteen kysymyksen, onko nyt oikein, että me tässä vaiheessa nimenomaan hyväksymme jonkinlaisen julkilausuman? Tietojen mukaan noin vajaan tunnin kuluttua hallituksen muodostaja saa vastaukset eri puolueilta ja kaiketi, kun meidän puolueestamme on tämä hallituksen muodostaja, me myös saamme täällä tietää, mikä on todellinen ratkaisu.

On pikkuisen hönttiä se, että me kello 15.00 hyväksymme julkilausuman ja kello 16.00 tai 16.30 tiedämme, että mönkään meni! Minusta tällaisen puolueeneuvoston kokouksen julkilausuman hyväksymisen tässä vaiheessa ei ole asiallista, vaan katsoisin, että kannataisi ennen pitää vaikka tunnin parin tauko ja katsoa tosiasioita silmiin ja sen jälkeen vasta hyväksyä todellinen julkilausuma.

V i h e r i ä r a n t a (Pohjois-Häme): Arvoisa puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Minä haluan yhtyä tässä edellä esitettyyn kannanottoon siitä, että me olemme vähän liian aikaisin päättämässä täällä asioita, ja kannatan siis sitä, että me jäisimme odottamaan lisätietoja tässä kysymyksessä, koska tämä päätöslauselmaesitys, joka meille on esitetty, on siksi pyöreä, että se jättää mahdollisuudet oikeastaan minkälaisiin kannanottoihin tahansa. Jos näin menetellään, niin meidät on aivan turhan vuoksi tänne kokoon kutsuttu. Myös yhdyn kannattamaan täällä niitä muutosehdotuksia, joita aikaisemmin tähän päätöslauselmaehdotukseen tehtiin.

Keskustelu hallituskysymysjulkilausumaehdotuksesta päättyi.

P u h e e n j o h t a j a : Koska täällä nyt tuli tälle mainitulle esitykselle kannatettu puheenvuoro, voitaisiinko menetellä niin, että menettelytapavaliokunta kokoontuu vielä kerran tämän varsinaisen asian ja sitten näiden muutosesitysten johdosta, ja puolueenuevosto pitää tauon, jonka jälkeen katsotaan, millä tavoin sitten jatko hoidettaisiin. Voitaishiinko näin menetellä?

Menettelytapa hyväksyttiin keskustelutta.

Ulkomaisia hankintoja koskeva menettelytapavaliokunnan julkilausumaehdotus

Yrjö V i r t a n e n : Toveri puheenjohtaja, kun sieltä menettelytapavaliokunnalta tuli myös tämä päätöslauselmaesitys, niin

nähdäkseni ennen kuin puolueuuvosto hajaantuu tauolle, tämä päätöslauselma voitaisiin tässä kokouksessa käsitellä. Lieneekö paikallaan, että tämä pitäisi vielä uudelleen lukea, vai riittääkö tämä menettelytapavaliokunnan puheenjohtajan esittely, joka koski nimenomaan näitä ulkomaisia hankintoja.

P u h e e n j o h t a j a : Ehkä otamme nyt käsiteltäväksi tämän helsinkiläisten esityksen nimenomaan näiden tankkarien tilaamiseksi Japanista. Toivoisin, että aloitteentekijä lausuisi kantansa tästä ehdotuksesta, vai tyydyttääkö menettelytapavaliokunnan ehdotus?

Kokouksesta: Tyydyttää!

Keskustelua ulkomaisia hankintoja koskevasta ehdotuksesta ei syntynyt.

P u h e e n j o h t a j a : Voitaneen yksimielisesti tämä hyväksyä!

Hyväksyttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Tauon pituus! Voidaanko sopia 15 minuutista nyt alkajaisiksi? Tai voidaanko sopia niin, että me puolen tunnin tauon jälkeen kokoonnumme uudestaan.

Hyväksyttiin tauon pituudeksi puoli tuntia.

Ilmoitusasia

Yrjö V i r t a n e n : Menettelytapavaliokunta kokoontuu edelleen uuden puolen eriöön 5-6.

Merkittiin.

Tauko kello 15.15 - 15.40.

Puhetta johti Sven Erik J ä r v i n e n .

P u h e e n j o h t a j a : Onko yhtään sihteeriä paikalla?

Voisikohan vahtimestari mennä sanomaan sinne ravintolan puolelle, että kaikki edustajat tulisivat sisälle.

Kokous jatkuu.

Menettelytapavaliokunnan lausunto

Puheenvuoron saatuaan lausui

Veikko H e i s k a n e n : Toveri puheenjohtaja, menettelytapavaliokunta koetti ottaa onkeensa ne neuvot, mitä täällä annettiin, mutta ei aivan täysimääräisesti. Kun puheenjohtaja Paasiolla on kova kiire hallitusneuvotteluihin, niin minä pyydän mennä suoraan tähän asiaan eli ilmoittaa, että menettelytapavaliokunnan muutosehdotus sen keskustelun perusteella ja niiden muutosehdotusten perusteella on seuraava:

Ensimmäisellä rivillä kuuluisi teksti siten, että sanan "enemistöhallitus" tilalle tulisi "viiden puolueen hallitus" ja jatkuu niin kuin siinä on.

Toinen kappale:

"Mikäli jokin neuvotteluihin osallistuva puolue ei pidä mahdollisena hallitukseen osallistumista, on tavoitteena edelleen pidettävä samoihin periaatteisiin nojautuvaa vasemmiston ja keskustan enemmistöhallitusta."

Viimeistä edelliseltä riviltä poistetaan sana "väliaikaisratkaisuna", kun kaikki täällä maailmassa on niin väliaikaista!

Minä pyydän, että puolueen puheenjohtaja käyttäisi tässä yhteydessä puheenvuoron.

Rafael P a a s i o : Hyvät toverit. Aikapula todella käy päälle. Toiset asianosaiset valmistuvat jättämään hallituksen muodostajalle paperinsa ja meidänkin puolueemme on samassa asemassa ja sen pitää jättää samaan aikaan oma lausuntonsa tilanteesta ja mahdollisuuksistansa. Minusta nämä korjaukset, joita menettelytapavaliokunta

nyt ehdottaa, ovat kohtuullisia ja oikeita. Eräät ehdotukset, joita tehtiin, olivat sen kaltaisia, siinä siitä ikään kuin paistaa toinen tarkoitus kuin mitä ehkä puolueella saattaisi ollakin, ja sen vuoksi on tarpeetonta muuttaa enempää tässä. Minä pitäisi tätä kohtuullisen hyvänä ja kun minä nyt tämän paperin kanssa lähdän tämän jälkeen, minä lähdän siinä mielessä, että puolueenuevosto päättyy tämän paperin hyväksymiseen, edellyttäen, koska muuta mahdollisuutta tässä vaiheessa nyt ei ole käytettävissä.

Muuten pyydän kiittää erittäin asiallisesta keskustelusta.

P u h e e n j o h t a j a : Kiitos! Kysyisinkin muutosesitysten tekijöiltä, voidaanko nyt menettelytapavaliokunnan esittämin muutoksin tämä julkilausuma hyväksyä?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

P u h e e n j o h t a j a : Julkilausuma hyväksytään!

Hallituskysymystä koskeva julkilausuma oli tullut hyväksytyksi lopullisesti menettelytapavaliokunnan viimeksi tekemän esityksen pohjalta. (Liite n:o 5.)

Työjärjestyksen 6. ja 7. kohdat olivat loppuun käsitellyt.

Muut esille tulevat asiat

P u h e e n j o h t a j a : Käsitellään asia n:o 8. Muut esille tulevat asiat.

Onko jollakulla jotakin sanomista?

Muita asioita ei ollut.

Työjärjestyksen 8. kohta oli loppuun käsitelty.

Kokouksen päättäminen

P u h e e n j o h t a j a : Hyvät toverit, toteaisin, että tämä keskustelu, jonka täällä kävimme varsin pitkään, muodostui erit-

täin hyväksi. Se oli sisällöltään saman laatuinen, samanlaiset tarpeet ja mielipiteet olivat esillä. Olemme tietoiset siitä vastuun painosta, joka puolueeseemme kohdistuu. Puolueemme on yhtenäinen. Sillä on mahdollisuus voimakkaasti ottaa kantaa ja vaikuttaa maan asioihin. Uskon, että tämä puolueenuevoston kokous ja täällä otetut kannanotot ja päätökset ovat selkeennyttäneet puoluetoimikunnan sekä eduskuntaryhmän vastaisia toimenpiteitä.

Pyydän saada todella kiittää asiallisesta kokouksesta.

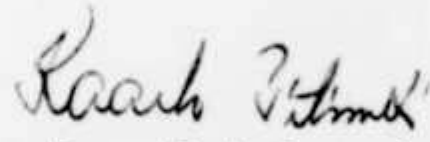
Ennen kuin tämän tilaisuuden päätämme, esittäisin, että laulumiehet näin yhtenäisesti kajauttaisimme Työväen Marssin.

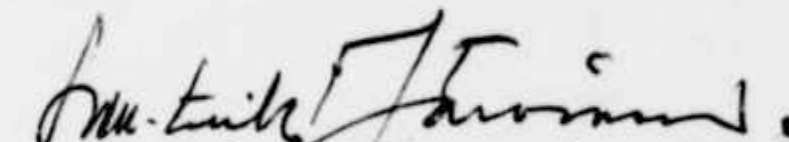
Laulettiin Työväen Marssi.

P u h e e n j o h t a j a : Kokous on päättynyt! Toivotan hyvää matkaa kaikille.

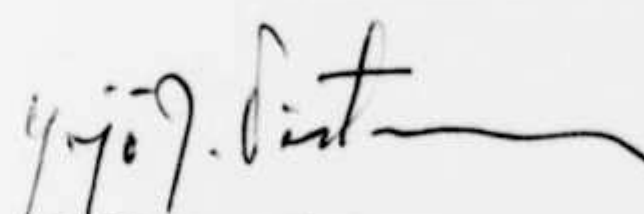
Kokous päättyi kello 15.48.

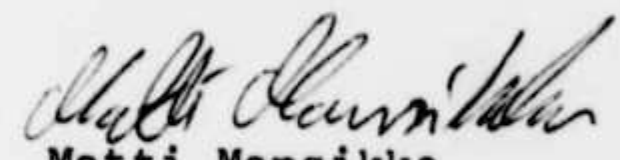
V a k u u d e k s i :

Kaarlo P i t s i n k i

Sven-Erik J ä r v i n e n

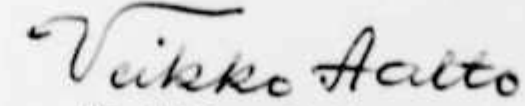
Puheenjohtajat

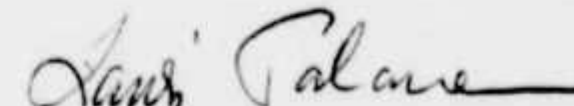

Yrjö J. Virtanen

Matti Mansikka

Sihteerit

Pöytäkirja tarkistettu ja hyväksytty:

Veikko Aalto

Lauri Palonen

PUHE-, ESITYS- ja ÄÄNIOIKEUTETUT

Puolueneuvoston puheenjohtaja Kaarlo Pitsinki

Helsingin piiri

- ✓ Reino Tuomi
- ✓ Liisa Vasama 11,30 - 12,30
- ✓ Veikko Aalto
(Väinö Leskinen)
- ✓ Yrjö Hätinen
var.
Inkeri Airola
- ✓ Olavi Saarinen
Risto Sänkiäho
- ✓ Kaarlo Lilja
Raimo Oksanen

Uudenmaan piiri

- ✓ Sven-Erik Järvinen
- ✓ Kaarle Salmivuori
(Erik Iaitinen)
- ✓ Sinikka Luja-Vepsä
- ✓ Lauri Palonen
var.
Kauko Viitala
Kirsti Suomi
(Reino Mustonen)
Armas Kaivanto
Ilmari Joentaus

Turun et. piiri

- (Jorma Salo)
- (Johannes Koikkalainen)
- ✓ Pentti Lahti
var.
(Birger Gustafsson)
(Heikki Munter)
Sakari Elonen

Satakunnan piiri

- ✓ Manne Kallio
- ✓ Reijo Salo
- ✓ Eino Aaltonen
var.
Leo Nyberg
Antti Kalinen
Onni Lautasalo

Et.-Hämeen piiri

- ✓ Kalervo Aattela
- ✓ Veikko Väliö
- ✓ Sulo J. Ojanen
- ✓ Arvi Lyytinen
var.
Eino Salakka
Viljam Seppänen
Viljo Wallenius
Heikki Vadén

Pohj.-Hämeen piiri

- ✓ Joel Viheriäranta
- Pentti Heinonen
- ✓ Pekka Pelttonen
- ✓ Mauri Säynäväjärvi
var.
Unto Kanerva
- ✓ Arvo Auvinen
Anneli Kytöniemi
Eino Heinola

Kymen piiri

- (Eero Laine)
✓ Heikki Helminen
✓ Katri Lindfors
✓ Lennart Plym
✓ Mikko Pekkonen
✓ Evert Seppänen
var.
✓ Yrjö Pentikäinen
Veikko Siukkola
Arja Mönkäre
Reino Litmanen
Mauno Forsman
Olli Helminen

Mikkelin piiri

- ✓ Väinö Peltola
✓ Väinö Turunen
var.
Paavo Ilo
Mauno Auvinen

Kuopion piiri

- ✓ Pentti Tyrväinen
✓ Eero Leskinen
var.
Vilho Niskanen
Yrjö Jääskeläinen

Pohj.-Karjalan piiri

- ✓ Erkki Lappalainen
✓ Veikko Issakainen
Paavo Tirronen
var.
Pauli Ipatti
Emil Brandt
Unto Pankko

Keski-Suomen piiri

- ✓ Veikko Heiskanen
✓ Matti Niskanen
✓ Paavo Rantanen
var.
Risto Jokinen
Pentti Lehtimäki
Sulo Rasinaho

Vaasan piiri

- ✓ Pekka Hakala
✓ Lauri Mäkynen
var.
Arvo Pohjanhovi
Åke Hietakangas

Oulun piiri

- Väinö Aalto
✓ Raimo Kemi
var.
✓ Alpo Henriksson
Arvo Pyhälä

Kajaanin piiri

- ✓ Artturi Okkonen
var.
Väinö Tölli

Lapin piiri

- ✓ Erkki Ylipaavalniemi
Maija Ailasmaa
var.
Martti Mommo
✓ Heino Uksila

Ruotsalainen Työväenliitto

- ✓ Bo Vinberg
✓ Ole Enlund
var.
Marianne Laxén
Hannu Perttula

PUHE- ja ESITYSOIKEUTETUT

Puoluetoimikunnan jäsenet

✓ Rafael Paasio	✓ Veikko Helle	✓ Sylvi Siltanen
✓ Olavi Lindblom	✓ Jaakko Hyvönen	✓ Ulf Sundqvist
✓ Kalevi Sorsa	✓ Lars Lindeman	✓ Väinö Vilponiemi
✓ Vilho Halme	✓ Valde Nevalainen	

Puolueen tilintarkastajain puheenjohtaja

Yrjö Ihari

Sos.-dem. Naisten Keskusliitto

Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto

Sos.-dem. Eduskuntaryhmä

*Pentti Väinänen
Esro Niskanen*

LÄSNÄOLIC- ja PUHEOIKEUTETUT

Puoluetoimiston valtuutetut toimitsijat

- ✓ Pentti Ketola
- ✓ Unto Niemi
- ✓ Aimo Kairamo
- ✓ Maunu Ihalainen

Piiritoimikuntien edustajat

Helsingin piiritoimikunta

Uudenmaan piiritoimikunta

Turun et. piiritoimikunta

Satakunnan piiritoimikunta

Et.-Hämeen piiritoimikunta

Pohj.-Hämeen piiritoimikunta

Kymen piiritoimikunta

Mikkelin piiritoimikunta

Kuopion piiritoimikunta

Pohj.-Karjalan piiritoimikunta

Keski-Suomen piiritoimikunta

Vaasan piiritoimikunta

Oulun piiritoimikunta

Kajaanin piiritoimikunta

Lapin piiritoimikunta

Ruotsalainen Työväenliitto

Olavi Saarinen

Paavali Kääriäinen

Lahtinen
Matti Piipatti

Onni Hyvönen

Onni Moilanen

Erkki Roinila

Ensio Heinänen

Bärlund

Piirisihteerit

Helsingin piiri	Aulis Leppänen
Uudenmaan piiri	✓ Kauko Tapaninen
Turun et. piiri	✓ Tauno Suominen
✓ Satakunnan piiri	✓ Tauno Kallio
Et.-Hämeen piiri	✓ Pauli Ilanen
Pohj.-Hämeen piiri	✓ Pentti Myllymäki
Kymen piiri	✓ Mauno Hirvisaari
Mikkelin piiri	✓ Iikka Viitamies
Kuopion piiri	✓ Onni Hyvönen
Pohj.-Karjalan piiri	✓ Matti Mikkonen
Keski-Suomen piiri	✓ Kauko Saastamoinen
Vaasan piiri	✓ Pentti Laakkonen
Oulun piiri	✓ Toivo Kanninen
Kajaanin piiri	✓ Ahti Kursukangas
Lapin piiri	✓ Pekka Eloranta
Ruotsalainen Työväenliitto	✓ Alf-Erik Helsing

Puoluelehdet

TST

Suomen Sosialidemokraatti

Turun Päivälehti

Uusi Aika

Hämeen Kansa

Kansan Lehti

Eteenpäin

Saimaan Sanomat

Pohjois-Karjala

Pohjanmaan Kansa

Pohjolan Työ

Arbetarbladet

KUTSU PUOLUENEUVOSTON YLIMÄÄRÄISEEN KOKOUKSEEN

Sosialidemokraattisen Puolueen Puolueneuvosto kutsutaan kokoukseen, joka pidetään Helsingin Työväentalon juhlasalissa keskiviikkona 16. päivänä helmikuuta 1972 alkaen kello 10.00.

Käsiteltävänä hallituskysymys.

Helsingissä 14. päivänä helmikuuta 1972

**SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
PUOLUETOIMIKUNTA**

Rafael Paasio

Kalevi Sorsa

Jakelu:

Puolueneuvoston jäsenet
Puoluetoimikunnan jäsenet
Tilintarkastajien puheenjohtaja
Sos.-dem. Naisten Keskusliitto
Sos.-dem. Nuorison Keskusliitto
Sos.-dem. Eduskuntaryhmä
Piiritoimikunnat
Piirisihteerit
Puoluelehdet

T y ö j ä r j e s t y s

1. Kokouksen avaus
2. Nimenhuuto
3. Kokouksen laillisuuden toteaminen
4. Kokouksen järjestäytyminen *vp.*
 - a) valitaan kaksi sihteeriiä
 - b) valitaan kaksi pöytäkirjan tarkistajaa
 - c) valitaan kolme ääntenlaskijaa
 - d) valitaan menettelytapavaliokunta
5. Työjärjestyksen hyväksyminen
6. Hallituskysymys
7. Keskustelu ja julkilausuma
8. Muut esille tulevat asiat